

Deze film is beschikbaar gesteld door het KITLV, uitsluitend op voorwaarde dat noch het geheel noch delen worden gereproduceerd zonder toestemming van het KITLV. Dit behoudt zich het recht voor een vergoeding te berekenen voor reproductie. Indien op het originele materiaal auteursrecht rust, dient men voor reproductiedoeleinden eveneens toestemming te vragen aan de houders van dit auteursrecht.

Toestemming voor reproductie dient men schriftelijk aan te vragen.

This film is supplied by the KITLV only on condition that neither it nor part of it is further reproduced without first obtaining the permission of the KITLV which reserves the right to make a charge for such reproduction. If the material filmed is itself in copyright, the permission of the owners of that copyright will also be required for such reproduction. Application for permission to reproduce should be made in writing, giving details of the proposed reproduction.

SIGNATUUR MICROVORM:

*SHELF NUMBER
MICROFORM:*

M META 0570

Marquēithe ~~zijn~~man
op haar 8sten verjaardag
Van M. L. Frijda
26/12 99

M A ZIJN MAN
24

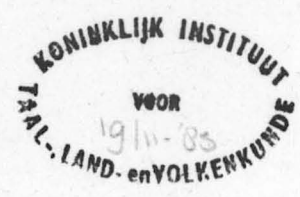
ALBERT ROSEMEIJER

CC - 1338 - N

ALBERT ROSEMEIJER

DOOR

R. BRONS MIDDEL

AMSTERDAM
H. J. W. BECHT

**De familie Rosemeijer en de jonheer
Albert Rosemeijer.**

„Wat een aardig kereltje!” „Wat een mooi kind!” waren de uitroepen van voorbijgangers, die Leentje, de kindermeid der familie Rosemeijer, dikwijls opving, als zij bij mooi weder den kleinen Albert in zijn kindwagentje langs de straten en wandelwegen der stad *Postdijk* voortduwde.

Leentje hoorde gaarne deze lofspraak, want zij was zeer gehecht aan haar jeugdig meestertje. Dit was geen wonder, want een liever jongen dan Albertje — zooals ook velen zeiden — heb ik zelden gezien. Altijd vriendelijk lachend, altijd schalksch, was hij daarbij een toonbeeld van een gezond, mooi kind. De lichtblauwe oogjes, die zoo onschuldig en onbeschroomd in 't rond keken, de frissche vleeschkleur, blank en aan de mollige ronding van koontjes en armpjes rose getint, het kleine rozemondje en de poezele vingertjes — dit alles gaf aan 't kind eene bekoorlijkheid, die niemand onverschillig liet. Wat al liefkoozingen ontving het dan ook niet! En niet het minst van zijne ouders, broeders en zuster, om niet te spreken van Leentje en hare kameraad Neeltje, de keukenmeid.

Op den tijd, waarvan ik nu vertel, was Albertje twee jaren oud. En de dreumes, die op dezen leeftijd met zich liet sollen en zich liet vertroetelen en bij zijn spelen

en dwingen deed, alsof de wereld voor hem alleen geschapen was, — is de held van mijn verhaal.

Over zijne prille jeugd wil ik heenstappen, anders zou mijn verhaal te uitvoerig worden. Alleen vermeld ik van hem uit dit tijdperk zijner kinderjaren, dat hij vertoelt, ja, verwend werd door allen in zijne omgeving, vooral door zijne Ma. Hij was de Benjamin der familie en haar lieveling. Denk daarbij aan zijn aantrekkelijk figuurtje en gezond uiterlijk, dan zult gij licht begrijpen, hoe trotsch de moeder was op haar engel, en dat zij hem aanbad en verwendde. Dit verwennen begon, met Albertje toe te geven in alles, wat hij begeerde. Zoo deed zijne moeder, zoo deden zijne broeders en zuster en de dienstboden. Alleen zijn vader zeide weleens: basta! Dan pruilde de kleine man wel, maar als hij ondervond dat dit niet hielp, vergat hij spoedig de teleurstelling.

Zoo laat ik Albertje opgroeien tot zijn tiende jaar en ga stilzwijgend zijne kinderspelen en kinderrampen voorbij. Even aantrekkelijk als hij als kind was geweest, even lief was hij nu nog als knaap. Thans was hij echter niet meer de spil, waarom het geheele huisgezin draaide: men liet hem meer aan zichzelf over en hield zich niet meer zoo uitsluitend met hem bezig.

Vóór ik verder ga met Albert's levensgeschiedenis, wil ik u het huisgezin beschrijven, waarin hij werd opgevoed.

Zijn vader, de Heer A. Rosemeijer, was makelaar in koloniale waren te *Postdijk*, eene groote, drukke handels- en zeestad. Door inspanning en overleg, maar ook door gelukkige handelszaken was hij een vermogend man geworden, die niet alleen op de beurs werd geëerd als een

degelijk en kundig handelsman, maar ook in de samenleving werd geacht als een rechtschapen mensch.

Mevrouw Rosemeijer was de dochter van een dorpspredikant en had als meisje eene beschaafde opvoeding ontvangen. De vrome geest, die in haars vaders huisgezin heerschte, had zich aan haar medegedeeld en leefde door haar voort in haar eigen huisgezin. Reeds vroeg onderwees zij haren kinderen den godsdienst, en kort na het eerste praten stamelden de kleinen reeds de morgen- en avondgebedjes, die hunne brave moeder hun voorzeide. Die vrome geest stemde ook Mevrouw Rosemeijer's gemoed tot eene zachtzinnigheid, die eenen onwederstaanbaren invloed oefende op hare kinderen, in 't bijzonder op hare dochter. Mevrouw Rosemeijer was op veertienjarigen leeftijd voor het onderwijs opgeleid en toen zij het examen had afgelegd, beschikte het lot haar eene andere toekomst en huwde zij den Heer Rosemeijer, die op dat tijdstip boekhouder was in zijns vaders zaak, dezelfde zaak, waarvan hij later het hoofd werd. De wetenschappelijke opleiding, die de moeder had genoten, kwam haren kinderen ten goede bij hun schoolonderwijs, dat Mevrouw Rosemeijer met belangstelling volgde en met toewijding leidde.

Onder deze gunstige omstandigheden ontvingen de kinderen der familie Rosemeijer hunne opvoeding.

Albert had twee broeders en één zuster. De oudste zoon van den Heer Rosemeijer, Jan geheeten en op het kantoor zijns vaders werkzaam, was tien jaren ouder dan Albert. Op hem volgde in leeftijd de eenige dochter, Dora, die drie jaren jonger dan haar oudste broeder en twee jaren ouder dan haar jongere broeder, Adolf, was.

Nu ik u alle leden der familie Rosemeijer heb voor-

gesteld, keer ik weder tot den hoofdpersoon van mijn verhaal, den jongeheer Albert Rosemeijer.

Albert's jeugd.

Albert had eene aangename, zelfs prettige, jeugd. Zijne ouders waren er steeds op uit, hem genoeg te doen. En door de ruime inkomsten des vaders kon deze zijnen kinderen vele uitspanningen verschaffen, die minder bevoorrechte kinderen moeten missen. Zoo maakte hij 's zomers uitstapjes met hen naar mooie plekjes op 't platteland, waar de kinderen hun hart konden ophalen aan landelijke spelen en vrije bewegingen in bosch en veld, eene uitspanning, waarvoor hun in de stad de gelegenheid ontbrak. Wel bezat de familie Rosemeijer, behalve een tuintje achter hare woning, een flinken tuin met koepel aan een der buitensingels — de stedelingen gaven dien den naam van „*buitentje*” —, maar 't ware landleven viel daar niet te genieten. Daarvoor waren de paden te smal, de vruchtboomen te dicht opeen geplant en was de gansche ruimte te klein. Alleen voor het krijgertje- en schuilhoekjespelen boden de kronkelende paden, de dichte heesterboschjes en de zeskantige koepel eene goede gelegenheid aan. Maar er was geen grasveld om er te stoeien en te ravotten, er was geen vaart om er te zwemmen of te roeien, er waren geen heuveltjes om af te rennen, er was geen bosch om de echo der stemmen op te vangen; kortom, de gegevens voor echt landelijke vermaken ontbraken daar. De kinderen speelden 's zomers wel gaarne met hunne kameraadjes, die zij daartoe uitnodigden, op 't *buitentje* — vooral de ooftboomen lokten hen daarheen —, maar zij

kenden er alle hoekjes en gaatjes, en de tuin had alzoo voor hen 't bekoorlijke van het nieuwe verloren. Eene uitnodiging van den vader voor een uitstapje geheel naar buiten, in het veld, het bosch of 't heuvelenland was hun daarom altijd eene groote verrassing. En hunne kinderen te verrassen was den Heer en Mevrouw Rosemeijer altijd een genoegen.

Ook bezochten dezen met hunne kinderen nu en dan de grootouders, ooms en tantes, neefjes en nichtjes, die allen elders woonden, zelfs ver van elkaar, in 't noorden en 't zuiden van het land. En 't was niet alleen het aangename van zulk een bezoek, maar ook 't aantrekkelijke van de reis, dat hen dagen te voren uitgelaten van vreugde deed zijn.

Albert, die de lieveling der geheele familie was, bleef bij een bezoek aan de ooms en tantes in zijn vacantie-tijd weleens als logé achter en werd dan enkele dagen later door een oom of neef weder thuis gebracht. Maar hoe'n prettigen tijd hij ook bij zijne verwanten doorbracht, hij verlangde toch soms naar huis, om daar met veel ophef te kunnen vertellen van al het plezier, dat hij gehad had.

Behalve deze genoegens, genoten de kinderen nog andere. Hun Pa nam hen dikwijls in den nazomer mede naar den boer, die de familie boter en kaas leverde, om op diens land, een uurtje van de stad gelegen, te hengelen of te varen, waarbij de jongens zich te goed deden aan het ooft, dat de boomgaard achter de hofstede dien tijd van 't jaar te plukken gaf. Een maal van een paar echte boeren-boterhammen met een groot glas melk besloot gewoonlijk zoo'n hengelpartij.

Doch het waren niet alleen de genoegens van het landleven, die de Heer Rosemeijer zijnen kinderen in ruime

mate aanbood, ook die van het stadsleven ontgingen hun niet. Zij woonden van tijd tot tijd met hunne ouders de vermaken bij in paardenspel of komedie, en de Heer en Mevrouw Rosemeijer verheugden zich in het genoeg, dat de kinderen hadden in het paardrijden en de grappen en kunsten der clowns, of in de goocheltoeren en het komediespel, of wat zij nog anders te zien kregen.

Het spreekt van zelf, dat de verjaringen der ouders en kinderen niet overgeslagen, maar feestelijk herdacht en prettig gevierd werden. Dan verblijdden zich de leden van het gezin met de verrassingen, die zij den jubilaris door cadeautjes bezorgden. En de 6e December was in dit huisgezin een ware feestdag, evenals de 1e Januari, maar 't Sint-Nicolaasfeest spande toch de kroon. Dan scheen er geen einde te komen aan de pret, als de eene surprise op de andere volgde, zoowel voor de ouders zelve als voor de kinderen bestemd. Er kwamen er ook van buiten af, van de grootouders, ooms en tantes, welke surprises Sint-Nicolaas in eigen persoon aan het adres bezorgde.

Ik behoef niet te vragen, of gij u in zoo'n gezin spoedig zoudt thuis gevoelen. Er ontbrak waarlijk niets aan de kindervreugde, en ik mocht daarom boven wel zeggen, dat onze Albert eene prettige jeugd had, wel te benijden door kinderen, wier ouders niet in staat zijn, hun zooveel genoegens te verschaffen.

Maar zulke kinderen mogen daarom nog niet jaloeersch wezen, maar moeten liever dien bevoorrecht kinderen het geluk gunnen, dat de omstandigheden hun aanbrenge.

Wij zullen later zien, of Albert Rosemeijer al die genoegens waard was.

Albert's broeders en zuster.

Zooals ik reeds heb verteld, had Albert Rosemeijer twee broeders en één zuster. Nu zou men allicht denken, dat hij van zijne eenige zuster 't meest hield. Dit was evenwel zoo niet. Of, men kon veronderstellen, dat hij 't meest zou houden van zijn broeder Adolf, die met hem 't minst verschilde in leeftijd, want deze broeder was 15 jaren oud, toen Albert 10 jaren telde. Ook dit is wederom zoo niet. Hij hield het meest van zijn oudsten broeder, Jan. En waarom, dit wist hij zelf niet. Zijne broeders en zuster waren allen even hartelijk voor hem, maar Jan was hem toch het liefst. Hij zag ook hoog tegen hem op, — zoowel in letterlijken als figuurlijken zin —, en met recht, want Jan was een knap jong-mensch, die reeds op twintigjarigen leeftijd zijn vader van dienst was op diens kantoor. Hij was knap van uiterlijk en ook knap van verstand. Het kwam Albert als een wonder voor, dat Jan niet alleen alle namen van de vele plaatsen, zoowel in het binnen- als buitenland, waarop zijn vader handelszaken deed, van buiten kende, maar ze ook in zijnen atlas kon opzoeken, ja zelfs de kortste reis daarheen wist aan te wijzen. Nog was Jan in 't oog van Albert bijzonder knap in 't rekenen en de vreemde talen, hoewel deze laatste kundigheden 't verstand van den jeugdigen beoordeelaar te boven gingen. Maar juist om deze reden zag Albert hoog tegen zijn broeder op en handelde in dit opzicht gelijk vele groote menschen doen, die wegens onkunde of onwetendheid bij 't oordeel over anderen, de kennis van dezen als een wonder beschouwen.

Ik geloof echter, dat het geheim van Albert's voorliefde jegens zijn oudsten broeder hierin gelegen was, dat deze hem herhaaldelijk verrassingen bezorgde in den vorm van kleine geschenken of hulp bij zijne kinderspelen en door wandelingen in de omstreken der stad. Op zulke uitstapjes trakteerde de oudste broeder den jongsten bijna altijd op de eene of andere versnapering. Was er een stuk speelgoed van Albert gebroken, Jan herstelde het weder, want even bekwaam als hij was in zijne werkzaamheden op 't kantoor, was hij bedreven in 't knutselen, zoodat hij meestal slaagde met zijne reparatiën, tot groot genoegen voor zichzelf en tot verwondering van Albert.

Ook ontving Jan van zijnen vader een maandgeld, dat hij met zijn werk op het kantoor verdiende, en zulks verhoogde, met zijnen meer gevorderden leeftijd en zijne volkomen heeren-kleding, niet weinig de waardigheid van zijn persoon. Albert wist aan zijne kameraden de stoutste stukjes en verwonderlijkste dingen — deels naar waarheid, deels verdicht — van zijn oudsten broeder te vertellen. Kortom, Jan Rosemeijer was in zijns broertjes oog in alle opzichten een uitverkoren persoon, dien hij hoogschatte en liefhad.

Albert's zuster, Dora, was zeven jaren ouder dan hij. Zij was weliswaar geen beeldschoon meisje te noemen, maar zij bezat het zachte karakter harer moeder en dit gaf aan haar voorkomen eene andere schoonheid dan die, welke men uitsluitend in het uiterlijke bewondert. Dora was reeds eene heele dame, toen Albert nog maar een knaap van 10 jaren was, dat wil zeggen, zij kleepte zich als een volwassen meisje. Zij was vaak geneigd, bij

Albert voor moedertje te spelen, wat dan ook gedurende de zeldzame oogenblikken van Mevrouw Rosemeijer's afwezigheid weleens nuttig en noodig was. Maar dit moederschap stond onzen kleinen vriend niet best aan, ja, hij poogde zelfs weleens hare waakzaamheid te ontvluchten; doch de lieve stem der zuster riep al ras den wederspannigen broeder terug en tot zijn plicht van gehoorzamen. De moeder verliet dan ook vol vertrouwen in hare dochter de woning, als zij eene enkele maal bezoeken bij kennissen aflegde, en het relaas over Albert's gedrag tijdens hare afwezigheid, dat in de meeste gevallen verschoonend werd uitgebracht, schonk weder den vrede aan Mama's doorstane bezorgdheid.

Aan dit alles kunt gij bemerken, dat Albert weleens stout kon wezen, en dat zijne Ma hem nog altijd met hare moederlijke liefde koesterde en verzorgde, als toen hij nog een klein kind was.

Was Albert door zijne over-gezondheid een rechte woelwater, die liever liep dan stiltzat en nog liever vloog dan liep, zijn broeder Adolf was een even gezonde en levenslustige knaap, van wien het te voorzien was, dat hij door zijn leernlust en goeden aanleg en door zijn flink karakter, dat zich reeds op zijn vijftienjarigen leeftijd vertoonde, de vreugde en voldoening zijner ouders zou uitmaken. Beiden, Albert en Adolf, bezaten een levendigen aard, en 't zou niemand hebben verwonderd, als zij door deze overeenstemming elkanders onafscheidelijke speelkameraden waren geweest. Toch was dit niet het geval; integendeel, zij lagen dikwijls met elkaar overhoop en kibbelden om de minste kleinigheid onder het spel, waarbij Adolf wel wat toegaf, omdat hij zooveel

van zijn broertje hield en zich als de oudste ook de verstandigste toonde, doch Jan moest vaak als scheidsrechter tusschenbeiden komen, of Dora als bemiddelaarster optreden, om den vrede te herstellen.

Adolf bezocht de Hoogere Burgerschool te *Postdijk*, en hoewel zijne beroepskeuze nog niet was bepaald, gaf zijn ijver in de studie goede verwachtingen voor eene wetenschappelijke bestemming.

Zoo heb ik u nader in kennis gebracht met Albert's broeders en zuster en nodig u uit, ook met zijne kameraadjes kennis te maken.

Albert's kameraadjes.

Gij zult het wel natuurlijk vinden, dat zoo'n levenslustige jongen als Albert verscheidene kameraadjes had. Daarbij kwam nog, dat hij eene goede eigenschap bezat, om vele vriendjes te krijgen: Albert was goedgeefsch — een gevolg van de gulheid, die zijne familieleden hem steeds betoonden. Hij deelde gaarne mede aan anderen van 't geen hij bezat. En zijne bezitting bestond meereendeels uit versnaperingen, die hij kocht van het nogal ruime zakgeld, dat zijne goedhartige moeder hem wekelijks gaf. Ook zijn vader en zijn oudste broeder schonken hem vaak een extra stuk geld. Bovendien stelde Albert zijn speelgoed ter beschikking van zijne vriendjes, en dezen beschouwden dit als gemeen eigendom. In den tuin achter Mijnheer Rosemeijer's woning of 's zomers in den buitentuin was het geregeld rendez-vous der jeugdige vrienden, en op die plaats zelve of vandaar uit werden de spelen uitgevoerd.

Gelijk een groot mensch uit den kring zijner kennissen er één tot zijn bijzonderen vriend kiest, deed ook Albert. Zijn uitverkorene heette Johan Van der Hucht en was een jaar ouder dan hij. Zij waren beiden leerlingen van dezelfde school. Er bestonden meer aanrakingspunten onder de twee vriendjes. De ouders van Johan waren in eenen gelijken maatschappelijken stand geplaatst als Albert's ouders en de Heer Van der Hucht had, evenals Albert's Pa, een ruim inkomen. Ook Johan was een opgeruimde jongen en even onbeschoord van aard en levendig van natuur als Albert. Maar hij was thuis niet zoo verwend als deze. Dit is wellicht hieraan toe te schrijven, dat 't gezin van den Heer Van der Hucht talrijker en Johan daarvan niet de Benjamin was.

Wij kunnen dus Albert gelukwenschen met een vriendje als Johan. Maar hij had schoolkameraadjes, wier omgang schadelijk voor hem was.

Wanneer de groote menschen van „vrienden” spreken, bedoelen zij vrienden in den goeden zin. Goede vrienden blijven elkander getrouw, helpen, raden en vermanen elkaar. Een goed vriend is daarom een kleinood, 't welk men zoo maar niet op den weg vindt.

Doch er bestaan ook vrienden in den kwaden zin. Men kan dezen eigenlijk geen vrienden, maar mocht hen eerder „kornuiten” noemen. Zij sluiten zich aaneen, niet om elkander beter en gelukkiger te maken, maar om gezamenlijk een doel — meestal geen goed doel — te bereiken. Zulke vrienden blijven niet lang verbonden en verraden gewoonlijk elkaar, zoodra het doel is gemist.

Weder anderen zijn schijnvrienden, die uit eigenbelang

de vriendschap aanknoopten. Schijn bedriegt: men bedriegt zich in hunne vriendschap.

Dat ik even stilsta bij 't onderwerp „vrienden”, zal u niet bevreemden, als gij beseft, hoe gewichtig dit er een is, ook voor kleine menschen. Neem daarom dezen raad van mij aan: als een volwassene, die 't goed met u meent, u waarschuwt voor een vriendje, neem dan de waarschuwing ter harte, want uwe onervarenheid zou u anders ten opzichte van zoo'n vriendje wellicht veel verdriet, ja, een groot ongeluk kunnen veroorzaken.

Onder Albert's schoolkameraadjes kan ik er één als met den vinger aanwijzen, wiens omgang schadelijk voor hem was, al was het zijne gewoonte, zichzelf of zijne handelingen achter elk scherm, dat hem dienstig voorkwam, aan 't oog der menschen te onttrekken.

Hij heette Hendrik *** — zijnen familienaam wensch ik niet neder te schrijven, ter wille van zijne ouders. Deze jongen was een gluiper! Weet gij, wat dit zeggen wil?

Een gluiper is een lafaard en een valschaard. Hij is laf, omdat hij den moed niet bezit, zijne misslagen te bekennen; en valsch, omdat hij zich ten nadeele van een ander van zijne misdrijven tracht vrij te pleiten. Een gluiper heeft den aard van een inktvisch, die wegschuilt onder het zwarte vocht, dat hij heeft afgescheiden, om zijn vervolger te misleiden en hem te ontkomen. Zulk een menschelijk inktvischje nu was Hendrik. Hij was twee jaren ouder dan Albert en bezat door zijnen meer gevorderden leeftijd en ondervinding een zeker overwicht op dezen. Hoewel Albert hem niet geregeld opzocht, om samen te wandelen of te spelen — wat hij wél deed met Johan, die ook dichter in zijne buurt woonde dan

Hendrik —, ontmoetten zij elkander toch dagelijks vóór en na de schooltijden. Ik geloof ook niet, dat Albert dezen schoolkameraad in 't eerst mocht lijden — daarvoor verschilden hunne karakters te veel —, doch 't was Hendrik, die Albert's omgang zocht, om van diens gulheid te profiteeren.

Ware Hendrik eenvoudig Albert's speelgenoot gebleven, en liefst in gezelschap van meer kameraadjes, dan was 't nog zoo slim niet geweest —, maar Hendrik leerde hem langzamerhand allerlei streken en slechte zaken. En het is opmerkelijk, hoe spoedig kwaad zaad wortelschiet, en 't onkruid de gezonde plant weldra, helaas! verstikt.

Albert's eerste schooljaren.

Albert ging op zijn zevende jaar voor 't eerst naar school. Hij was toen reeds letterwijs door het onderricht zijner Ma, die hem het alfabet en de eerste beginselen van 't lezen spelende had geleerd. Een geduldige leerling was hij van zijne Ma niet: hij liep af en toe van Mama's schoot weg, waarop zijn geïllustreerd spelboekje rustte. Zulks was evenwel niet te verwonderen van zoo'n kleinen vent. Eerst had zijne Ma hem blokletters voor leermiddel gegeven, die afgewisseld werden met letters van suiker en chocolade, welke hij mocht opeten, als hij ze kende. Hij slikte dus reeds op jeugdigen leeftijd letters, maar in een anderen zin, dan men dit van volwassen lezers schetsender wijze zegt. Zijn Pa en Jan verrasten hem van tijd tot tijd met gekleurde prenten en prentenboeken, en zijne Ma legde hem vertellende de plaatjes uit. Hierin had onze Albert veel schik, zelfs ging hij

zelf aan 't verklaren en maakte daarbij de grappigste vergelijkingen, doch moest altijd een aandachtig gehoor hebben, gewoonlijk bestaande uit zijne Ma, Dora, Adolf en Leentje. „*Moest*”, zeg ik, want hij dwong weleens zóó lang, tot zij allen om zijn stoeltje geschaard stonden, om met hem naar de plaatjes te kijken en naar hem te luisteren.

In den eersten tijd van zijn schoolgaan, werd Albert door Leentje er heengebracht en teruggehaald. Op die tochtjes had zij soms last van zijne dartelheid, want hij verkoos alles op de straat te zien en liep dan weleens weg van haar. En juist in het loopen der meid, die zich haastte den wildzang weder bij de hand te vatten, had de snaak de grootste pret.

Het was eene heele inspanning voor den kleinen woelwater, in de school zoo lang stil te blijven zitten. Maar hij zag rondom zich vele lotgenooten, en deze omstandigheid, gevoegd bij het toezicht der Juffrouw, deed hem berusten in de gedwongen rust.

De jeugdige leerling maakte goede vorderingen, en de onderwijzeres en Mevrouw Rosemeijer waren tevreden.

Hoe meer Albert gewende aan het schoolgaan, zoodat Leentje hem niet telkens behoefde te brengen en te halen, en hoe meer vorderingen hij maakte, zoodat hij in eene hoogere klasse kwam te zitten, des te vrijer en uitgebreider werd zijn omgang met de schoolkameraadjes en maakte hij o. a. ook kennis met Hendrik.

Doch zijne onderwijzers in de hoogere afdeelingen waren minder tevreden over zijne vorderingen, dan de eerste Juffrouw was geweest. Dit wist zijne Ma, die er zich vaak over bedroefde en hem daar ernstig over onderhield.

Wat was daarvan de oorzaak?

Albert had van lieverlede het begrip van 't leven gekregen, alsof het altijd maar spelende en pretmakende kon worden doorgebracht. Voor deze opvatting bestond wel eenige aanleiding in de aanhoudende moeite, die de huisgenooten zich hadden gegeven voor Albert's kinderspelen. Zoolang hij wakker was, werd hij door een hunner met spelen beziggehouden. Op 't laatst wist de kleine dwingeland — want hij begon om gezelschap te dwingen, als men hem alleen liet — niet beter, of het leven was spelen. Daarbij kwam nog, dat hij geene teleurstellingen kende. Wat zijn handje slechts aanwees, werd hem toegereikt; wat later zijn hartje begeerde, werd hem gegeven. Doch de slimmerd wachtte er zich wel voor, zoo klein als hij was, zijn verlangen door te drijven bij de basta-order van Papa. Het was daarom jammer, dat diens vele bezigheden op 't kantoor of de beurs hem zoo vaak van de huiskamer afriepen. Om deze reden kon hij ook Albert's schoolvlucht niet voldoende nagaan.

Albert was geen domme leerling; de speelzucht had echter de overhand op zijn leerlust. Terwijl de onderwijzer de geheele klasse bezighield of wist te boeien door een mooi verhaal uit de geschiedenis of eene les van de aardrijkskunde, zat Albert zijn leertijd te verbeuzelen aan een geheim spelletje met de prullen, die hij van huis had medegenomen, of was zijne aandacht aan 't zweven over straat of tuin.

Hij vorderde dus weinig in 't leeren, en de gevolgen bleven niet uit bij de jaarlijksche overgangsexamens.

Ongezeglijk, zooals Albert soms thuis kon wezen, was hij in de school wel niet, maar hij was hier toch weleens

ongehoorzaam, als hem geboden werd te luisteren of op te letten.

De gestrengheid, welke de onderwijzer bij de overtreding van een dergelijk gebod toepaste, was geheel in strijd met de zwakke toegeeflijkheid, die Albert thuis ondervond, en daarom beschouwde hij allengs de school als eene strafplaats. Dit verergerde zijn weerzin in het schoolgaan en verminderde zijn leerlust nog meer, zoodat de onderwijzer eindelijk terecht meende, dat er bij Albert onwil of opzet in 't spel was. Hij bracht daarom zijnen ouders een bezoek, om hen op deze ondeugd attent te maken.

Nooit had Albert, na afloop van dit bezoek, zijne Ma zóó bedroefd gezien. Zijn Pa beknorde en strafte hem, zijne Ma schreide en riep hem bij zich op hare kamer, waar zij hem zacht en ernstig vermaande; terwijl zij niet kon nalaten te bekennen, dat zij uit liefde steeds te zwak jegens hem geweest was.

Albert beloofde beterschap, met tranen in de oogen. En op deze belofte vertrouwde de moeder, want zij kende haren zoon als een goedhartigen jongen, die niet met opzet haar bedroeven zou.

Wij zullen zien, of Albert woordhield.

Albert met Hendrik.

Op een Woensdag-middag in den zomer wachtte Hendrik zijn vriend Albert op den hoek eener staat op. Zij hadden wel geen vacantie, maar 's Woensdags middags was het geen school. Hendrik had reeds een half uurtje daar gestaan, ongeduldig naar rechts en links kijkende, of hij Albert zag opdagen. Toen hij hem ein-

delijk in de verte bespeurde, liep hij Albert snel te gemoet, en hielden zij 't volgende gesprek.

Hendrik. „Ik heb dáár al een half uur op je gewacht.”

Albert. „Ik kon niet eerder weg, want Pa bleef zoo lang thuis.”

Hendrik. „Heb je 't bij je?”

Albert. „Den gulden wel, maar de sigaren niet.”

Hendrik. „Waarom niet?”

Albert. „Jan wou ze me niet geven.”

Hendrik. „Had ze dan maar genomen.”

Albert. „Hier heb je den gulden, houd hem maar zelf.”

Hendrik. „Laten we de *** straat doorgaan, dan zijn we er gauwer.”

Albert. „Kassian! Zie je dien manken jongen daar de straat oversteken?”

Hendrik. „Dien horlepoot, meen je?”

Albert. „Als hij maar niet overreden wordt, 't is hier zoo'n gerij.”

(Albert stond even stil, om naar den gebrekkige te zien.)

Hendrik. „Ga toch mee, Bert! — die jongen zal wel terecht komen —, anders komen we te laat voor 't bootje.”

Albert. „Hoeveel bootjes heeft de baas?”

Hendrik. „Vier, maar 'k wil juist 't groene hebben met de roode streep, die roeit 't makkelijkst en daar zijn om dezen tijd altijd liefhebbers voor, en „die eerst komt, die eerst maalt””, weet je!”

*(Toen de jongens aan de werf op den *** singel gekomen waren, huurden zij 't groene bootje met de roode streep, dat*

nog niet in beslag was genomen door andere roeiliefhebbers, en begonnen zij de „kolk” om te roeien.)

Hendrik. „Roei jij maar eerst, Bert!”

Albert. „Dan moet jij sturen.”

Hendrik. „Vooruit maar, gelijk oplichten je riemen! Eerst de kolk om en dan naar 't midden.”

(Nadat Albert een poos geroeid had.)

Albert. „Ik begin er van te zweeten.”

Hendrik. „Nu al?”

Albert. „Er ligt hier zooveel kroos in 't water.”

Hendrik. „Als je 't kroos uit bent, zal ik naar 't midden roeien.”

Albert. „Zou die manke jongen weleens gevaren hebben? Hij kan zeker niet in een bootje stappen.”

Hendrik. „Wat leuter je toch over dien jongen! Ik wou, dat 'k een sigaartje had, dat 's wat anders.”

Albert. „Ik krijg er een blaar van aan mijn hand.”

Hendrik. „Nog een klein eindje, tot die stoep dáár, dan zal ik je aflossen en naar 't midden roeien.”

(Albert keek om naar de aangewezen stoep, deed zoodoende een verkeerden slag, en 't bootje zat vast aan den kant van 't land.)

Hendrik. „Daar heb je 't al!”

Albert. „Kan ik 't helpen!”

Hendrik. „Zeker, je hebt enkel met je rechter riem geslagen.”

Albert. „Niet waar! want mijn rechter hand doet me juist pijn van de blaar.”

Hendrik. „Weet je dan nog niet, wat rechts of links is? Moeten ze je soms een bosje stroo aan den arm binden, als dien recruit aan den voet, omdat hij zijn rechter niet van zijn linker kon onderscheiden?”

Albert. „Dat hoeft niet, maar wat voor jou rechts is, is immers links voor mij.”

Hendrik. „Laten we nu geen ruzie maken over rechts of links, maar liever in 't midden zien te komen. We moeten de boot uit en haar met de riemen lichten.”

(Zij sprongen, elk met een roeiriem in de hand, op het land en duwden daarmede met een forschen stoot 't bootje van den grond den plas in.)

Hendrik. „Wat zijn we toch stommeriken! Nu ligt 't bootje dáár, en we kunnen er niet meer bij Lach jij nog?”

Albert. „Kunnen we 't niet naar ons toehalen met den riem?”

Hendrik. „Probeer 't maar eens.”

(Albert probeerde het, door zóó ver met zijn riem te reiken tot hij in 't water viel.)

Hendrik. *(schaterlachende)* „Daar heb je de poppen aan 't dansen. Ben je nat, Bertje?”

(Hendrik trok den drenkeling bij de voeten op 't droge en ook de riem werd gered.)

Albert. „'t Is niets aardig van je, dat je me uitlacht.”

Hendrik. „Zóó erg is 't niet. Je hebt er immers geen horlevoet van gekregen. Goed, dat ik den gulden heb, anders was die nog weggeraakt, weet je!”

Albert. „Ook goed, dat ik de sigaren niet heb meegenomen, anders waren ze nat geworden.”

Hendrik. „Ga je nu maar uitkleeden, om je kleeren te drogen.”

Albert. „Waar moet ik dat doen?”

Hendrik. „Wel, hier. Je hoeft voor mij niet verlegen te wezen, om je kleeren uit te trekken, en ook

niet voor die koe. Droog ze in de zon op 't gras. Ik ga en-passant naar de werf, om een langen haak te halen."

ALBERT. (*gemelijk*) „Ga maar!”

(*Terwijl Hendrik naar de werf liep, reinigde Albert zijne kleeren van 't kroos, ontkleedde zich haastig en spreidde de druipmatte kleeren op 't gras te drogen uit. Na eenige minuten kwam Hendrik terug met een' sloepshaak in de hand en vergezeld van de meid van den baas, die de schipbreuk moest opnemen.*)

HENDRIK. (*zijn vriend van verre toeroepende*) „Hier kom ik al, met den haak en 't meisje van den baas er bij! (*tot de meid*) Draag jij nu verder dit lange ding voor me, dan krijg je straks een zoen voor fooritje van me.”

GEERTJE. „k Bedank je wel, jongeheer! voor je boodschap en ook voor je fooritje.”

HENDRIK. „Je bent niet erg vriendelijk, weet je!”

GEERTJE. „En jij bent niet erg beleefd, vat je!”

HENDRIK. „Ben je soms bang van me?”

GEERTJE. „Van zoo'n joggie als jij?”

(*Geertje liet Hendrik vooruitgaan, en toen hij bij Albert was gekomen, die gauw broek en hemd had aangeschoten, bleef zij op eenigen afstand van de jongens staan.*)

GEERTJE. (*tot Albert*) „Dat 's een slim geval, jongeheer! De boot is naar 't midden afgedreven, en de haak is nou te kort, om hem naar je toe te halen.”

ALBERT. „Hoe krijgen we dan 't bootje terug?”

GEERTJE. „Wel, terug naar de werf, met een andere boot hem oppikken.”

ALBERT. (*die zich intusschen reeds weder had aangekleed*) „De pret is er bij mij al af. Ga jij maar alleen

naar den baas, Hendrik! en betaal hem zijn geld. Ik ga over 't land terug.”

HENDRIK. „En je weet den weg niet.”

GEERTJE. (*tot Albert*) „Ga maar met me mee, jongeheer. Geert zal je wel op 't pad naar den straatweg brengen en wacht daar maar op dezen (*op Hendrik wijzende*). Geef mij je riem maar te dragen.”

HENDRIK. (*tot Geertje*) „Daar heb je den mijne ook”. (*haar zijn roeiriem voor de voeten werpende*)

GEERTJE. „Dank je wel, draag jij je eigen spullen maar.”

HENDRIK. „Je bent niets lief.”

GEERTJE. „Dat kan wel; maar 'k geloof, dat jij zelf geen lieverd bent, jij ziet er me zoo verpieterd uit. (*tot Albert*) Kom, jongeheer! ga nou mee, anders drijft de boot nog verder af.”

Toen het drietal aan 't bedoelde pad was gekomen, sloeg Albert dit in, terwijl Hendrik de werf opliep, om den baas de huur van 't bootje te betalen. „Hij had er geen aardigheid meer in”, zeide hij dezen, „om alleen nog te varen”. Op den straatweg gekomen, waar hij Albert meende aan te treffen, was deze reeds heengegaan, en vervolgde Hendrik dus alleen, langs de straten der stad slenterende, den weg naar zijn huis.

Albert met Johan.

Albert had het land, toen hij in zijn eentje naar huis liep. Hij had er spijt van, dat hij met Hendrik weder was uitgeweest, zijn bespaarden gulden op zoo'n mislukte wijze had verteerd en nog door hem was uitge-

lachen toe. Het was reeds dikwijls in hem opgekomen, den omgang met Hendrik voor goed te breken, want in zijn hart hield hij toch niet van hem en gevoelde zeer goed, dat zijn vriend niet deugde.

Wat trok Albert dan toch aan in Hendrik, dat hij telkens op diens aansporen met hem uitging?

Wij weten, dat Hendrik allesbehalve oprecht, maar eerder achterhoudend was, zelfs bij 't uitvoeren van zijne jongensstreken, die alle lang niet onschuldig konden worden genoemd. Hij was een echt liefhebber van kwanselen. Daar deze liefhebberij — nauwelijks zoo te heeten — meestal met knoeierij gepaard gaat, was hij van lieverlede zeer slim geworden in 't uitdenken van middeltjes, om aan zijne verkeerde neiging te voldoen, en daarbij ging hij immer op eene geheimzinnige wijze te werk. Dit geheimzinnige nu, waarin zijne liefhebberij was gehuld, wekte Albert's nieuwsgierigheid op en verleidde hem ten slotte tot medeplichtigheid. Gelijk de rat haren buit wegsleept naar de meest verscholen en stille hoekjes, zonderden de beide jongens zich af met de prullen, die zij van onnoozele schoolkameraadjes hadden weten machtig te worden, naar eenzame plaatsen, om daar de schacherij, als betrof het de gewichtigste zaak ter wereld, te bespreken. Indien Albert geweten had, hoe menige straf en hoe menigen traan hun geronsel den jeugdigen misleiden kostte, dan zou hij zeker niet daaraan hebben medegedaan, want hij bezat een medelijdend hart.

De opbrengst van het schacheren der beide knapen werd gewoonlijk omgezet in snoeperij, waarvan Hendrik zich het leeuwendeel toeëigende. Eens besteedden zij het restant der kas aan buskruit, dat zij in lange, dunne

slangetjes en geknede kegeltjes op een bleekveld ontstaken. De jongens verlustigden zich in den snellen loop der kronkelende vuurstralen en den sissenden vuurregen der natgemaakte vuurtorentjes. Daar de avond reeds gevallen was, haastten zij zich, het overschot van het kruit op te maken aan een vuurwerk, dat als slotnummer volstrekt geen knal-effect, maar wel een treurig effect leverde. Albert stortte het restant van het kruit in het peperhuisje, als uit den hoorn des overvloeds, op het laatste ontstoken kruitkegeltje over en dit gaf deze overdaad op 't zelfde oogenblik terug in een gloeienden damp, die een der wenkbrauwen van den roekeloozen knaap zengde. Natuurlijk moest weder een noodleugentje van Albert bij zijne thuiskomst elken argwaan zijner ouders voorkomen.

Zoo bekwamen vele handelingen der beide knapen door de duisternis der geheimhouding den schijn van laagheid, en kweekte de kwanselzucht tevens hebzucht en oneerlijkheid aan.

Hendrik verlokte Albert tot zijne ondeugd en deze liet zich medesleepen. De zonde toch maakt licht slaven, die eerst dan zich de ketenen voelen aangelegd, wanneer deze hun pijn beginnen te doen.

Hoe Albert zijne liefhebberijen met Hendrik voor zijne huisgenooten ook wist geheim te houden, één was er toch in Albert's huis, die ze ontdekt had. Het was Leentje, die met hare jeugdige bekoorlijkheden — zij was al een dagje ouder geworden — den verkleiningsuitgang van haren naam had verloren en sedert enkele jaren in het huisgezin van den Heer Rosemeijer niet meer „Leentje”, maar „Leen” werd genoemd. Zij was reeds lang geleden van kindermeid tot werkmeid

bevorderd en stond dus thans in rang gelijk met Neel, de oude dienstbode.

Leen dan had Albert's geheimpjes ontdekt, maar zij sprak er, uit eene verkeerde toegevendheid, niet met zijne ouders over.

Albert liep overschillig langs de straten en stond daarop vóór een winkelraam van een boekhandel stil. Hij keek naar de platen, die lagen uitgesteld, zonder er één van te zien. Hij zag gedachteloos, hij staarde. Daar voelde hij eensklaps eene hand op zijnen schouder gelegd. Hij wendde zich om, en zijn vriend Johan, die huiswaarts keerde van de Hoogere Burgerschool, welke hij sedert een paar jaren bezocht, stond vóór hem.

Luisteren wij hun gesprek af.

Johan. „Hoe sta je hier zoo alleen? 'k Voel, dat je jasje vochtig is. Wat is je overkomen?”

Albert. „Ik heb geroeid en ben in 't water gevallen. Nu loop ik expres wat in 't zonnetje, om droog thuis te komen.”

Johan. „Hoe raakte je te water? Waar? Was je alleen.”

(*Terwijl zij samen voortgingen, vertelde Albert wat er gebeurd was.*)

Johan. „Hoe lang hebben jelui geroeid?”

Albert. „Nog geen half uur.”

Johan. „En moest je daarvoor een gulden betalen?”

Albert. „Ik heb Hendrik mijn gulden gegeven voor den baas.”

Johan. „Dan heeft hij de helft voor zich gehouden, want 't roeien kost daar maar een halven gulden 't uur. Ik weet dit precies. Ik dacht het wel, dat Hendrik

niet mee zou betaald hebben, want hij is een klaplooper. En weet je wat hij ook is (*iets zachter, met de hand vóór den mond*) — 'tis een gemeene jongen. Bemoei je niet langer met hem: hij deugt niet.”

Albert. „Ik wil me ook niet langer met hem bemoeien. 't Is, van nu af, uit tusschen ons.”

Johan. „Flink! Zie nu toch dit jaar nog bij ons op de Hoogere Burgerschool te komen. Als je dezen keer weer zakt, word je 't volgende jaar niet meer toegelaten, want dan ben je al te oud. Zie niet naar Hendrik. Die lummel schijnt wel altijd op die school te zullen blijven, al zit hij er ook in de hoogste klas.”

Albert. (*op driftigen toon*) „Ik heb je immers gezegd, dat ik me niet langer met hem wil bemoeien. (*op gemelijken toon vervolgende*) Maar 'k heb zoo'n hekel aan 't leeren. Ik wou, dat Pa mij, als Jan, bij zich nam op 't kantoor.”

Johan. „Als Jan? Dan moet je toch eerst zoo knap wezen als je broer. Die is immers ook op de Hoogere Burgerschool geweest, waar hij de talen en 't boekhouden heeft geleerd.”

Zij waren het huis van Johan genaderd en namen afscheid. Albert, wiens kleeren intusschen waren opgedroogd, haastte zich, om vóór etenstijd thuis te zijn. Daar gekomen, maakte hij vlug zijn toilet in orde en begaf zich met de huisgenooten aan tafel.

Onder 't eten vroeg zijn Pa hem, met wien hij dien middag was uitgeweest. Het kostte Albert moeite, den naam van dat vriendje te noemen. Toen 't hooge woord er uit was — want de waarheid wilde hij toch zeggen — antwoordde zijn vader: „Ik had liever niet, dat je met Hendrik omgingt, want hij deugt niet.”

„Hij deugt niet,” dat had ook Johan pas gezegd. Deze woorden en die andere van Johan „Je moet eerst zoo knap wezen als Jan” bleven Albert tot den avond bij, en toen hij ging slapen, voegde hij in zijn avondgebed nog deze bede: „Leg in mij den wil, O, Heer! om oprecht en vlijtig te worden, Amen!”

Hij sliep nog niet, toen zijne Ma naar hem kwam zien, zooals zij gewoon was, vóór zij zich ter ruste legde. „Slaap je nog niet, Albert?” vroeg zij. „Haast, Ma! — „Nacht, Ma!” gaf hij haar ten antwoord. Toen zij zich over hem boog, om hem nogmaals een' nachtkus te geven, richtte hij zich halverlijve op en fluisterde haar in 't oor: „Ma! Ik wil, ik zal!” — Meer niet. En de gevoelige moeder, die raadde wat haar zoon dacht, zeide: „Goed, mijn jongen!” — Meer niet.

Johan Van der Hucht.

Johan was twaalf jaren oud, toen hij op de Hoogere Burgerschool te *Postdijk* kwam. Hij was een ijverige leerling, en de leeraren waren tevreden over zijne vorderingen en zijn gedrag. Hij was er echter de jongen niet naar, om voor een „*Braven Hendrik*” te worden aangezien. Daarvoor was hij te levendig van aard en voerde hij te veel guitenstukjes uit. Hij was evenwel vreemd van laffe kwajongensstreken. Zulks bleek 't best bij zijnen omgang met makkers van jeugdiger leeftijd. Dezen zagen eerder tegen hem op, dan dat zij hem voor hunsgelijke aanzagen. En wie onder hen de dupe werd van eene baldadigheid der kameraden, kon er zeker van wezen, dat Johan het voor hem zou opnemen. Johan's guiten-

stukken bestonden in zulke, waarover hij nimmer berouw, maar wel napret had. Als hij den ongelukkigen, manken jongen, dien Hendrik met „horlepoot” bespote, de drukke straat had zien oversteken, zou hij hem zeker gevolgd en begeleid hebben, ten einde hem tegen een mogelijk ongeval te beschermen.

Johan hield veel van zijn vriend Albert, en de ouders van dezen zagen ook gaarne, dat hij met hun' zoon omging. Daarentegen — wij weten 'treeds — mocht hij Hendrik niet lijden om zijne achterhoudendheid en zijne streken.

Het ware zeker bevorderlijk geweest voor de vriendschap van Albert en Johan, als de eerste den laatste spoedig gevolgd was naar de Hoogere Burgerschool. Hoewel Johan een jaar ouder was dan Albert, ware deze, na één jaar van inspanning, toch even goed tot deze school toegelaten. Dit was ook de innige wensch zijner ouders geweest, dien Albert, helaas! door zijn gebrek aan leerlust beschaamde. En ook Johan had het gaarne gewild en spoorde daarom Albert herhaaldelijk aan, zijn best te doen. Hij liet het niet enkel bij woorden, maar was Albert dikwerf behulpzaam in zijn schoolwerk.

Johan had eene voorliefde voor de wiskunde. Daar dit ook de lievelingsstudie van Albert's broeder Adolf was, onderhielden deze beide jongelieden elkaar vaak daarover ten huize van den Heer Rosemeijer —, wat dezen natuurlijk aangenaam was en hem menigmaal aanleiding gaf, Albert te wijzen op zulk een blijk van belangstelling in de studie. Terwijl echter de beide studenten bijeenzaten en zich verdiepten in de oplossing van eenig moeilijk wiskundig vraagstuk, beschreef Albert

cirkels in 't zand van den tuin met zijne schoenen, door den hond voor te rennen, of hij voerde allerlei kattenkwaad uit bij Leen of Neel in de keuken.

Johan had, gelijk iedere jongen, zijne gebreken. Dit is zóó natuurlijk, dat ik zelfs zeg „zijne” gebreken. Hoewel deze niet vele waren — zijne goede hoedanigheden maakten de kwade verschoonbaar —, had hij er toch één, dat in 't oog viel: hij was hoofdfig.

Hoofdigheid blijkt soms 't gevolg van karakter te wezen, doch dan moet deze karaktertrek zich niet meer openbaren, zoodra de overtuiging van onrecht zich reeds gevestigd heeft, m. a. w., als men weet, dat men ongelijk heeft. Dit nu was niet altoos bij Johan 't geval. Hij hield vaak zijne meening vol, ook waar hij overtuigd was van dwaling of vergissing. Gereedelijk ongelijk te bekennen, zou zijn eergevoel gekwetst hebben. Zulks kwam niet alleen aan den dag in dagelijksche zaken, maar soms ook bij zijne disputen over wiskundige vraagstukken met Adolf. In zoo'n geval vond de onverschillige Albert eene redelijke aanleiding, om zich van de beide studenten te verwijderen en hen 't geschil samen te laten uitmaken.

Overigens waren Albert en Johan, buiten hunbeider schooltijden, onafscheidelijke kameraden: haalde Albert Johan niet af om uit te gaan of te spelen, dan geschiedde 't omgekeerde.

Hoewel Johan veel voor zijne kameraden overhad en hen, waar hij kon, behulpzaam was, had hij niet den goedgeefschen aard van Albert. Hij was zelfs zuinig en, als een gevolg hiervan, ordelijk. Dit kon men 't duideljkst opmerken aan zijne zorg voor zijne boeken en andere schoolzaken. Hij behandelde deze als zijne troetel-

kinderen, zoowel in- als uitwendig: de vlekkelooze bladen en schoone omslagen getuigden er van. Zijne passerdoos had men nog wel als nieuw in den winkel kunnen uitstellen, ofschoon hij hare stukken haast dagelijks gebruikte.

Albert kon dus veel van zijn vriend leeren, vooral diens laatste eigenschap, waarin de wufte en woelige knaap vaak mankeerde.

Dora en Adolf.

De bureu der familie Rosemeijer konden 's zomers bijna dagelijks Adolf met Dora des namiddags zien uitgaan en ongeveer een uur later zien terugkeeren. Het was eene aangename verschijning, dat paar: zij, met de lange blonde haren, die golvend onder haar hoedje afhingen; hij, met zijne bruine krullen, waarop de rand van zijn strooehoed rustte. Dit viel den voorbijganger 't eerst van het paar in 't oog, als hij hen aan de rugzijde aanschouwde; en zag hij ze in 't front, dan viel hem hunne gelijkenis op, niet zoozeer in het gelaat zelve, als wel in de uitdrukking daarvan: 't was duidelijk te zien, dat zij broeder en zuster waren. Alleen was dit verschil in de gelaatstrekken op te merken: bij Dora kon men er de zachtzinnigheid van aflezen, bij Adolf de mannelijke vastberadenheid. Waren bij de eerste de zachtblauwe oogen de dragers van dezen haren karaktertrek, het dunne kneveltje van den laatste zette de uitdrukking van 't gelaat iets mannelijks bij. Hoewel zij twee jaren in leeftijd verschilden, waren zij van gelijke grootte.

Zij waren thans op hunne dagelijksche namiddagwande-

ling. Dat zij elkaar met een opgewekt gesprek onderhielden, bewezen nu en dan hun beider glimlach en A d o l f ' s gesticulaties. Zij, die dit paar gewend waren te zien voorbijgaan, noemden hen onwillekeurig de „*in-séparabelen*”. En zoo was 't ook: zij waren onafscheidelijk bijeen, niet slechts in 't publiek, maar ook in de ouderlijke woning. A d o l f was, zonder dat hij er zich rekenschap van gaf, de beschermer zijner zuster, en D o r a de vertrouweling van haars broeders. Zij waren door eene onuitsprekelijke liefde — ook onbesproken door hen zelve — aan elkander verbonden. Deze liefde was van D o r a uitgegaan door hare beminnelijke zachtaardigheid, van A d o l f door zijn flink karakter. Welke van deze beide invloeden de krachtigste was, valt moeilijk te zeggen; doch 't is eene waarheid, dat de vrouwelijke zachtheid juist in een mannelijk gemoed den meesten ingang vindt. Deze waarheid heeft de dichter in deze woorden uitgedrukt:

*„Schoonste deugd van schoone zielen,
Liefste trek in 't lief gelaat!
Mannentrots en hartstocht knielen,
Waar ge uw vriendlijke oogen slaat.”*

D o r a was in de huishouding de steun der moeder en 't moedertje des vaders. Ook voor hare broeders was zij onmisbaar — vooral voor A l b e r t —, wier zorgzaam huishoudstertje zij was in 't toezicht op de toiletzaken. Zij had eene gezonde opvoeding ontvangen, d. i. de ontwikkeling van geest, gemoed en lichaam was in eene gepaste onderlinge verhouding aangebracht. Zij had dege-

lijk onderwijs ontvangen, dat haar verstand tot rijp oordeel had ontwikkeld; de godsvrucht was bij haar aangekweekt tot eene behoefte des harten, en hare lichaamskracht was gesterkt door beweging en oefening. Ook was zij onderricht geworden in de practijk der huishouding en de beoefening der vrouwelijke handwerken. Bovendien had de beschaafde omgeving, waarin zij verkeerde, haar gevormd tot een welopgevoed meisje, dat niet enkel de goede manieren wist in acht te nemen, maar de beschaving in zich droeg. Dat de invloed van Mevrouw R o s e m e i j e r op D o r a ' s opvoeding van alle andere invloeden de overheerschende was, behoeft eigenlijk geene opzettelijke vermelding.

A d o l f had de Hoogere Burgerschool na 't eindexamen verlaten. Hij stond op 't punt, zijne gekozen loopbaan, de militaire, te beginnen. Over eenige weken zou hij de Koninklijke Militaire Academie te *Breda* als cadet gaan bezoeken, waar hij voor het wapen der genie zou worden opgeleid.

Zijne ouders zouden hem met gerustheid de ouderlijke woning zien verlaten, hem zonder bezwaren zijne zelfstandigheid kunnen toevertrouwen, want er zat hart in dien jongen man. Hij was eerlijk in zijne daden: al wat hij deed, mocht het daglicht zien.

Dat eene moeder als de zijne en eene zuster als D o r a trotsch op zulk een' zoon en broeder waren, is onnoodig te zeggen. Zij zouden hem in zijne eerste vacante aan de Academie in zijne militaire kleeding weder in haar midden zien. Zijne verschijning zou alsdan geen ophof baren, die 't uiterlijke toejuicht in eene uniform, maar zij zouden hierin eerder het bewijs zien zijner welbestede

leerjaren. Zelfvoldoening en dankbaarheid zouden de grónd-tonen uitmaken van hun wederzijdsch gevoel, echter niet ijdelheid en trots.

Dat de korte tijd, die A d o l f nog vóór zijn vertrek naar *Breda* overbleef, geheel gewijd was aan zijn geliefde huisgenooten, in de eerste plaats aan zijne Ma en D o r a, kunt gij wel denken. De „*inséparabelen*” waren nog onafscheidelijker dan ooit.

Maar wat wèl mag worden vermeld, is de indruk, dien A d o l f's toekomst en verleden, in verband met elkaar gebracht, op A l b e r t maakte. Hij zag er terecht een „*loon naar werken*” in, en deze overdenking stemde hem tot ernst en versterkte zijne wilskracht.

**Albert behaalt eene overwinning op zichzelf.
Johan wordt gymnasiast, Adolf cadet
en Hendrik jongste-bediende.**

Wie A l b e r t heimelijk gadesloeg, als hij bezig was aan zijn schoolwerk, kon eene merkbare toeneming van vlijt en belangstelling bij hem waarnemen. Zijn onderwijzer, zijne ouders, zelfs zijne medeleerlingen merkten deze verandering op, en H e n d r i k wist niet hoe hij 't had met zijn' schoolmakker, die zich hoe langer hoe meer in 't oogvallend van hem terugtrok. Als A l b e r t 's avonds in de huiskamer vol ambitie zijn huiswerk voor de school maakte en, met 't hoofd over zijne boeken gebogen, aan den arbeid was, nu en dan een zucht van inspanning slakende, stieten de huisgenooten elkander heimelijk aan en sloegen glimlachend de oogen naar hem op. De glimlach zijner ouders, die elkaar met een' steelschen blik op hun'

zoon toelonkten, was de uitdrukking der hoogste tevredenheid. En als de jeugdige student zich op zijn bovenkamertje afzonderde, om zijne lessen van buiten te leeren, was het doodstil in huis. Ook L e e n en N e e l hadden er schik in, en volgden bereidwillig het haar opgelegde gebod van stilte op, hoe luidruchtig zij anders ook te werk konden gaan.

Nog in 't zelfde jaar, dat J o h a n A l b e r t had aangespoord zijn best te doen, op de Hoogere Burgerschool te komen, slaagde deze in 't toelatingsexamen. Dat gaf eene groote vreugde in huis. Zijne Ma schoten van blijdschap de tranen in de oogen, toen hij juichend de gang instormde en zijnen huisgenooten 't heuglijke nieuws toeriep: „Ik ben er door! Ik ben er door!” D o r a omhelsde hem, alsof zij A l b e r t gered waande uit een groot gevaar. De oude N e e l kwam uit de keuken aansloffen en „*fliesteerde*” den jongeheer, terwijl zij hem eene hand gaf, nog nat van de wasch, waaraan zij bezig was. Zijn Pa werd van 't kantoor naar huis geroepen, en 't was dien dag feest in de woning der familie R o s e m e i j e r, waaraan ook J o h a n deelnam.

A l b e r t was dan „*Hoogeburger*” geworden, zooals H e n d r i k zich spottend — en, naar ik geloof, uit jaloeschheid — over hem bij zijne makkers uitliet, terwijl hij zelf wel geplakt scheen op de bank der lagere school.

A l b e r t stond thans op de eerste sport van de ladder, waarlangs hij had op te klimmen, om 't doel, eene loopbaan in de maatschappij, te bereiken. Zoolang J o h a n de Hoogere Burgerschool nog bezocht, steunde hij zijn' vriend trouw in zijn streven, doch den krachtigsten steun vond A l b e r t in zijne eigen wilskracht. En 't was merkwaardig,

dat Albert juist in de rekenkunde, het leervak, waarin hij vroeger den minsten lust en waarvoor hij den geringsten aanleg getoond had, de meeste vorderingen maakte: de wis- en werktuigkunde werden allengs zelfs zijne lievelingsstudiën.

Albert studeerde veel, en toch had zijne geestes-inspanning geen schadelijken invloed op zijne gezondheid. Integendeel, hij werd sterker en forscher. Dit bewezen de blos op de wangen en zijn kloeke lichaamsbouw.

De vreugde der twee vrienden Albert en Johan in elkaars samenzijn op de Hoogere Burgerschool was niet lang meer van duur. Toen de laatste het eindexamen had afgelegd, kwam hij op 't Gymnasium te *Postdijk*, waar hij de oude talen bestudeerde met het doel, zijne verdere wetenschappelijke opleiding aan de Hoogeschool te *Leiden* te voltooien. Hoewel zijne beroepskeuze nog niet was bepaald, wees zijn talent voor de wiskundige studie hem den weg, dien hij later dan ook volgde.

De omgang van Adolf en Johan was èn door het kameraadschap van den laatste met Albert èn door hunne gemeenschappelijke lievelingsstudie langzamerhand eene innige vriendschap geworden, niettegenstaande zij vier jaren in leeftijd verschilden. Deze omgang kwam, toen ook Adolf nog de Hoogere Burgerschool in zijn laatste studiejaar bezocht, beider studie ten goede: zij leerden veel van elkander. Hoewel Adolf meer vorderingen had gemaakt, was Johan scherpzinniger, maar het hoofdige eergevoel van den laatste had vaak eene harde proef te doorstaan bij het oplossen van een ingewikkeld wiskundig vraagstuk door de beide vrienden.

Adolf had reeds lang vóór Johan de Hoogere Bur-

gerschool verlaten en deze verwisseld met de Militaire Academie, doch in zijne vacaties, die hij in de ouderlijke woning doorbracht, bezochten de geestverwanten elkander getrouw en bereden dan nog dikwijls hun stokpaardje.

Hendrik verliet eindelijk de lagere school, liep daarna een tijd lang ledig rond en vond ten slotte eene plaatsing, tegen een gering loon, als jongste-bediende in eene grossierderij te *Postdijk*. Hij achtte zich gelukkig met dit emplot, daar hij in de gelegenheid was, meer op de straat te zijn dan op 't kantoor of in den winkel dezer zaak. Zijn voornaamste werk bestond namelijk in het rondbrengen van rekeningen en 't innen van gelden. In 't begin toonde hij den ijver van den „*nieuwen bezem*”, doch zijn dienstijver nam alras zijn' eigen slendergang langs de straten aan, waar hij menig dienstmeisje beleedigde, of menig schoolkind leed'aandeed. In zoodanige handelingen toonde Hendrik nu weder zijn talent.

Hoe Hendrik van jongste-bediende winkel-bediende wordt.

Was het werk van Hendrik buiten de grossierderij dat van rekeningenlooper, in de zaak zelve d. i. in den winkel of het pakhuis, werd hij — gelijk de magazijn-meester het noemde — voor „*duivelstoejager*” gebruikt. Hij moest daar vegen, duigen van vaten en planken van kisten opstapelen, kromme spijkers recht slaan, merkinkt wrijven, stijf sel koken en dergelijk werk verrichten. Met het bezorgen van bestellingen aan de huizen der klanten in de stad was weder een andere bediende belast, een jongeling van ongeveer gelijken leeftijd van Hendrik en die al spoedig zijn kameraad werd.

Het was in deze zaak gebruikelijk — de boekhouder zei „*usance*” —, dat bij 't ontvangen aan de huizen der klanten van 't bedrag eener rekening boven tien gulden, één cent van elken gulden (dat is dus 1 percent) als fooi aan 't dienstmeisje werd geschonken. Dit voorschrift werd H e n d r i k door den boekhouder gegeven, en de bediende hield er zich in 't begin zijner loopbaan ook stipt aan. Doch 't duurde niet lang, of de verleiding drong in hem op, om het rabat voor zichzelf af te houden, als hij er de kans toe zag, een dienstmeisje zonder fooi af te schepen, of weder een ander niet het volle bedrag van 't haar toekomende „*verval*” uit te betalen. Hij kon aan de verleiding geen weerstand bieden en volvoerde het oneerlijke plan, meenende, dat er geen haan naar zou kraaien.

Zoodoende geraakte H e n d r i k in 't bezit van een ruim zakgeld. Dit brandde hem soms in den zak, niet wijl hij er op eene oneerlijke wijze aan was gekomen, maar omdat hij 't gaarne uitgaf aan snoeperij en sigaren. Ook werd hij wel door een' vakgenoot, die hem op de straat ontmoette, verlost, in een koffiehuis een glas bier met hem te drinken, en dan was het bij beurten een wederkeerig trakteren.

In de koffiehuizen, die H e n d r i k al zoo bezocht, stond hij nog aan eene verzoeking bloot, het kaartspel, waarmede hij rustende koetsiers en lediggaande arbeiders zich gezellig zag bezighouden. De lust kwam in hem op, dit spel aan te leeren. Ook voor deze verleiding bezweek hij. Hij speelde kaart, doch alleen des Zondags, wijl hij op de overige dagen der week daarvoor geen tijd kon vinden.

Thans wist hij zijn geld uit te geven, en elk dubbeltje of kwartje, dat hij op de ons bekende oneerlijke wijze wist machtig te worden, vertegenwoordigde in zijne berekening 't bedrag van zijn mogelijk verlies bij 't kaartspel, of van zijne vertering in een koffiehuis. Soms ook won hij, en de winst zette hem nog meer aan tot spelen.

Eens had H e n d r i k een verlies geleden, dat hij niet dadelijk betalen kon. Zijne medespelers verleenden hem echter gaarne uitstel van betaling tot een' volgenden Zondag. Maar hoe tegen dien tijd aan 't geld te komen? Hij rekende bij zichzelf na, dat hij deze geheele week slechts hoogstens één gulden met 't rabat der betalingen kon ontvangen, terwijl zijne speelschuld een en een halven gulden beliep.

Hoe hij ook zon en zon op een middel, om zijn' eerlijken(!) naam bij zijne kornuiten op te houden, hij vond er geen. Zoo nadenkende, slenterde hij op zijn' rondgang bij de klanten afgetrokken de straten door en ontmoette een kennis. Zij gingen samen verder en kwamen op een marktpleintje, waar een kraampje stond. In dit kraampje, bestaande uit een paar planken op schragen en overspannen met een zeiltje, had een jood allerhande kramerij uitgesteld. De luide stem van den koopman trok vele omstanders. „Fijne Engelsche messen en scharen! Kom en zoek maar uit!” H e n d r i k en zijn metgezel drongen naar voren. Zij stonden naast elkaar vóór het kraampje en bekeken de zakmessen.

Eensklaps schoot H e n d r i k eene booze gedachte te binnen. Hij wist, dat zijn kameraad in den winkel voornemens was een zakmes te koopen. En hier lagen er juist

zulke, als deze hem er een van zijn verlangd model had uitgeduid. Als hij er eens één ongemerkt wegnam! Zijn kameraad zou er hem zeker gaarne een halven gulden voor geven, want 't kostte een' gulden. Hij wachtte een gunstig oogenblik af, dat de koopman aan de andere zijde der tafel een' kooper bediende. Het bovenlijf een weinig over de uitstalling buigende, greep Hendrik met de vingervlugheid van een' goochelaar het naastliggende mes. Geen der omstanders had dit gezien, echter wel de jood, en op 't zelfde oogenblik, dat Hendrik het bemerkte, liet hij even snel als hij het mes had weggekaapt, dit in den buiszak van zijn metgezel glijden, die er evenwel niets van merkte.

„Vervloekt, kerel! Je besteelt me!” bulderde de koopman verwoed en sprong met een paar stappen van achter zijn stalletje op Hendrik toe.

„Ik? Wat?” vroeg Hendrik onnoozel en op een' toon van gekunstelde verbazing, terwijl hij vrijwillig zijn' persoon tot een onderzoek aan den lijve aanbood. Dit onderzoek deed dan ook de jood aan Hendrik's jassen broekzakken, doch vond het mes niet.

„Dan heeft je kameraad een mes gestolen, want gezien heb ik het, met mijn eigen oogen, dat één van jelui beiden 't gedaan heeft”, schreeuwde de jood.

Het razen en tieren van den bestolene, die met alle geweld zijn eigendom terugeischte, verwekte eenige opschudding. Er kwamen meer omstanders bij, waaronder ook een agent van politie.

Nu was Hendrik's metgezel aan de beurt om gevisiteerd te worden, en werkelijk: de jood haalde onder een bulderend „kijk eens menschen, wat is dat?” het

blinkende mes uit den linker buiszak van den onschuldige, die op het gezicht van 't corpus delicti onthutst een paar schreden terugsprong. Terstond wenkte de koopman den politieagent, die zich intusschen een' doorgang in de menigte had gebaand; en, op heeterdaad betrapt, werd Hendrik's metgezel onder 't gejuich der straatjongens als dief naar het politiebureau gebracht.

Hendrik sloop tusschen de opeengedrongen menigte weg als een inktvisch, die onder zijn donker vocht wegduikt. Toen hij in de ruimte kwam, verhaastte hij zijne schreden, nog van verre „daar wordt er een opgebracht!” als referein van een straatdeun hoorende zingen. Hij verheugde er zich over, dat hij zich dit „zaakje” zoo „netjes” van den hals had geschoven, en toen hij zijn werk in 't pakhuis hervatte, dacht hij in 't geheel niet meer aan de geschiedenis.

Hij meende dus van de zaak af te zijn, doch dit was niet het geval. Den volgenden morgen, toen Hendrik weder op weg wilde gaan met zijne quitantiën, werd hij bij zijn' patroon op 't kantoor geroepen. Hij trof dezen in gezelschap van den politieagent en den vader van den valsch beschuldigde aan. Deze laatste had zich namelijk vóór den commissaris van politie verdedigd en Hendrik als den dader aangewezen.

De patroon stond het verzoek toe van den agent, om Hendrik naar 't bureau te geleiden, waar deze zich over de uitgebrachte beschuldiging te verantwoorden had. Tevens verzocht hij den agent, hem den uitslag van 't onderzoek te komen mededeelen, daar hij dit van hem persoonlijk wenschte te vernemen.

Twee uren later kwam de agent terug op 't kantoor

der grossierderij. Hendrik zou volgen. Er was geen bewijs gevonden voor de schuld des beklagde en hij was dus vrijgelaten. „Maar, Mijnheer!” sprak de agent „hoe-wel hij is vrijgesproken, stel ik toch weinig vertrouwen in zijne eerlijkheid. Het jongmensch speelt 's Zondags in 't café *De Gouden Kroon*, waar ik hem dikwijls op 't kaartspel heb betrapt, terwijl hij soms veel geld verliest, te veel dunkt mij, om van zijn loon te kunnen betalen. Dit zeg ik u onder vier oogen, als waarschuwing of als inlichting, al naar u 't verkiest op te vatten.”

Deze mededeeling ontstemde den patroon, en na 't vertrek van den agent zond hij een' winkelbediende uit, om onverwijld een onderzoek bij de klanten in te stellen omtrent Hendrik's opvolging der voorgeschreven „*usance*”, daar hij in stilte het vermoeden koesterde, dat het rabat de geheime bron was, waaruit Hendrik zijne verteringen putte.

Het onderzoek bracht Hendrik's knoeierijen aan 't licht, en hij werd als jongste-bediende ontslagen.

Het kostte den zeer bedroefden en zwaar beproefden vader van Hendrik eene groote moeite, zijn' zoon na vele vergeefsche pogingen eindelijk in eene sigarenfabriek als winkelbediende weder geplaatst te krijgen. Hoe gaarne hij hem ook in een geschikter vak had zien opgeleid — de man bekleedde zelf eene eervolle betrekking —, verkoos hij den arbeid, in welken vorm ook, boven den lediggang voor zijn' zoon; want ledigheid is des duivels oorkussen.

Eene bruiloft.

Op een' schoonen lentemorgen heerschte eene buitenge-

wone drukte in de woning van den Heer Rosemeijer. Het was geene drukte van onaangename aard; integendeel, hare oorzaak was eene heuglijke gebeurtenis in de familie. Zulks verraadden de tevredene en lachende aangezichten der huisgenooten; en de lieve mei-zon, die hare vriendelijke stralen door de vensters zond, verhoogde de opgeruimde stemming. Leen en Neel hadden zich in hare mooiste kleeren gestoken en waren onder de aanwijzingen van Mevrouw Rosemeijer en Dora ijverig bezig, met stoffer en wrijfdoek of met 't verschikken van meubels de laatste hand te leggen aan 't werk van voorbereiding ter ontvangst van gasten. De huisbel riep nu en dan Leen van den arbeid, om heerlijke bouquets in ontvangst te nemen, die de dienstboden van huisvrienden brachten; en de keuze der plaatsing van deze lieve geschenken op schoorsteenmantel of console gaf moeder en dochter eene aangename afwisseling in de huishoudelijke bezigheden.

De bewerker dezer bedrijvigheid vinden wij in den persoon van den oudsten zoon des huizes. Jan zou dezen dag in 't huwelijk treden met de dochter van een' handelsvriend zijns vaders in *Postdijk*. Zijne bruid was de intieme vriendin van Dora. Het was deze vriendschap, welke de kennismaking en later de verloving van Jan en Emma ten gevolge had. Deze dag was niet alleen gewichtig voor de verloofden en hunne wederzijdsche bloedverwanten, doch ook voor 't makelaarskantoor van den Heer Rosemeijer, welks firma voortaan zou heeten *Rosemeijer en Zoon*, daar Jan op dezen zijnen huwelijksdag deelnemer werd in de zaak zijns vaders.

Zijne bevordering van boekhouder tot compagnon had

hij door zijn' ijver en zijne bekwaamheid ten volle verdiend.

Toen de huishoudelijke werkzaamheden eindelijk geheel waren voltooid — wat wij gereedelijk kunnen aannemen op Neel's verklaring: „laat de visite nu gerust maar komen.” —, kleedden de huisgenooten zich in hun fraaisten dos, gelijk passend was bij het blinkende meubilair en de reine stoffeering der woning, waar de zachte geur der flora-kinderen ademde.

Daar liet de groote pendule in het salon elf heldere slagen hooren. De leden der familie Rosemeijer namen plaats in de vigilanten, die reeds eenige minuten in de straat stonden te wachten.

Wij zijn met de twee dienstboden, die de familie uitleidden, ooggetuigen bij 't instijgen. Mevrouw en de Heer Rosemeijer namen plaats in het voorste rijtuig. Zij droeg een deftig zijden kleed en had een' ruiker in de hand. In het volgende rijtuig stegen Dora en de brui-gom. Zij was gekleed in een sierlijk rose kleedje, dat haar prachtig stond, en hield, evenals hare Ma, een' ruiker in de hand. Het laatste rijtuig was bestemd voor Adolf, in zijne nette cadetsuniform, en Albert.

Toen de vigilanten waren afgereden naar de woning der bruid, sloot Neel de huisdeur, terwijl zij met den rug der hand zich een traan van 't aangezicht wischte. Deze was haar ondanks hare opgeruimde stemming in 't oog geweld. En was dit niet natuurlijk? Zij had immers den „jongheer” van kindsbeen gekend en op den arm gedragen, tot hij op eigen beenen kon staan.

De woning der bruid had inwendig een niet minder feestelijk aanzien dan die des bruidegoms. Bloemen wed-ijverden met groenversieringen, om het feest luister bij

te zetten. Het getal gasten en genoodigden — bloedver-wanten en kennissen der beide familiën — vermeerderde steeds, en als alle feestgenooten aanwezig waren, reed men in eene lange rij vigilanten naar 't stadhuis, waar het huwelijk gesloten, en vervolgens naar de kerk, waar het ingezegend werd. Daarna vereenigde men zich ander-maal ten huize van de ouders der bruid, waar 't bruidspaar de gelukwenschen der belangstellenden ontving en de huwelijksgeschenken aanvaardde. De vreugde straalde van aller gelaat, en op velerlei toon was zij waar te nemen: bij 't gebabbel, 't gelach, 't musicceeren en alle verdere amusementen, die een gezelschap van feestvierenden ken-merken.

Den avond van dien dag waren de gasten wederom bijeen aan een feestmaal ten huize van den Heer Rose-meijer Sr. Het bediendenpersoneel was versterkt met assistenten, en de gerechten werden in de volmaaktste orde opgediend. Daar zorgde Neel wel voor: „op dezen dag mag er niets aan mankeeren”, had zij geordonneerd. Er heerschte een vroolijke toon aan den disch, en menige hartelijke toast werd uitgebracht op het huwelijksgeluk van 't jonge echtpaar. Ook Adolf en Albert lieten zich niet onbetuigd. De laatste droeg zelfs een gelegenheids-gedicht voor van eigen schepping, waarin hij o. a. „*plasp-regen*” op „*huwelijkszegen*”, „*firma*” op „*Emma*”, „*station*” op „*compagnon*”, „*kermisvrijer*” op „*Rosemeijer*” liet rijmen. „'t Was een erg komiek vers”, vertelde Neel, die 't af-geluisterd had, in de keuken aan hare trawanten. Nog maakte Albert zich verdienstelijk als ceremoniemeester en nam met zorg de honneurs waar aan de jonge dames. Het was een lust, hem in zijne feestelijke bedrijvigheid

waar te nemen, en wie Albert van jongsaf gekend had, moest toestemmen — wat ook Leen rondement deed —, dat hij tot een flink, net jongmensch was opgegroeid.

Het bruiloftsfeest eindigde tot aller genoegen. Het jonge echtpaar deed een huwelijksreis langs den *Rijn* en betrok, toen het teruggekeerd was, zijne eigen woning. Adolf vertrok weder naar *Breda*. De huishouding der familie Rosemeijer hernam haren gewonen gang.

Lief en leed.

Johan Van der Hucht had het Gymnasium te *Postdijk* verlaten en was student geworden aan de Hoogeschool te *Leiden*. Hij legde zich bijzonderlijk toe op de wis- en natuurkundige wetenschappen.

Adolf was niet minder gelukkig geweest in zijne studies te *Breda*. Op zekeren dag verraste hij zijne familie met een onverwacht bezoek en wel in zijne nieuwe officiersstue. Hij had den officiersrang behaald. Dat was eene voldoening, zoowel voor hem zelve als voor zijne familieleden! En op zijne wandelingen in zijne officiersuniform met *Dora*, of bij 't afleggen van bezoeken aan de kennissen te *Postdijk* klopte beider hart van blijden trots. Nog wilde het geluk, dat de jonge genie-officier geplaatst werd bij 't garnizoen in *Postdijk*.

De bevordering van Albert's oudsten broeder tot compagnon in de zaak zijns vaders; de promotie van zijn vriend Johan tot de Hoogeschool; de rang, dien zijn broeder Adolf had bereikt, — dit alles wees Albert op een streven naar een doel, dat bereikt moest worden, om eene positie in de maatschappij te verwerven. Deze

voorbeelden werkten krachtig op zijne ambitie en steunden zijn' goeden wil, als hij bijwijlen zijn' ijver in de studie voelde verflauwen. In zulke gevallen spoorde hij zichzeiven aan door zijne stille leus: „*Ik moet, ik wil!*”

Deze zinspreuk had de uitwerking, dat hij slaagde in zijn eindexamen der Hoogere Burgerschool en overging tot de Polytechnische school te *Delft*, ten einde voor mijn-*ingénieur* te studeeren, de carrière, welke hij zich in zijne jongelingsdroomen had voorgespiegeld, zich in de maatschappij te veroveren.

Niet zoodra had Johan de blijde tijding van Albert's eindexamen te *Leiden* vernomen, of hij spoedde zich naar *Postdijk*, om hem en zijne familieleden in eigen persoon met deze heuglijke gebeurtenis geluk te wenschen. De goede vriend verheugde zich in het geluk van Albert, alsof het hem zelve betrof.

Albert stond dan op 't punt, de ouderlijke woning te verlaten. Hij zou den leiband der ouderlijke tucht en dien van den gezetten leertijd — die hem wel niet gekneld, maar toch weleens gekweld had — ontloopen. Hij zou nu zelfstandig zijn en daarbij een stuk van de wereld te zien krijgen. Zou hij, gelijk Adolf onbedorven blijven? Zijne voornemens, om het einddoel van zijn streven op de meest eervolle wijze te bereiken, waren goed. Zou hij die gestand doen? Thans smolt het beeld der ouders en der zuster met het voorbeeld der broeders in zijne voorstelling ineen. Het verlangen, om hunne stille wenschen voor zijn welslagen te vervullen, werd hem mede een prikkel tot volharden.

Hij vertrok naar *Delft* onder de heilbeden zijner moeder en zuster en vergezeld van zijnen vader. Had hij

toen geweten, dat hij dezen bij zijn afscheid voor 't laatst de hand drukte, dan ware hem de scheiding onmogelijk geweest.

Albert hield zielsveel van zijn Pa. De ernstige, kalme vader, wien de goedhartigheid uit de oogen scheen, wiens zachte stem hem zoo vaak vermaand had, en wiens vertrouwelijke toon en standvastigheid hem dikwerf tot gehoorzamen hadden genoopt, — bezat een onwederstaanbaren invloed op zijn' zoon, die hem als zijn' besten vriend lief had.

Albert had nog niet de periode vóór eene eerste vacantie van zijn' nieuwen studietijd in *Delft* doorgebracht, toen hij op een' avond als verpletterd werd door een telegram uit *Postdijk*, dat hem den plotselingen dood zijns vaders berichtte.

De arme jongen viel met 't hoofd op zijne boeken, waarover hij, in zijne studie verdiept, gebogen zat aan de schrijftafel. Het was hartroerend, hem nog denzelfden avond vóór het doodsbed zijns vaders te zien geknield.

Wien van de omstanders de droefheid als een bliksemstraal 't diepst in 't hart getroffen had, is niet te zeggen. Doch de smart vereenigde de getroffenen nog inniger, dan de liefde reeds had verricht. Gemeenschappelijke smart haalt den band nauwer toe, die menschenharten aan menschenharten bindt en geeft ook van haar wezen iets af aan anderen, die er aan deelnemen. 't Is als wordt door dit medegevoel, dat medelijden, het leed eenigszins verzacht. Zoo ook de dienstboden Neel en Leen. Zij beweenden met de familieleden aan het doodsbed het verlies van haren geliefden heer en braven meester.

Zijn doodsbed was geen sterfbed, zelfs geen ziekbed geweest. Het was 't rustbed geworden van zijn werkzaam

leven. De overledene was op zijn kantoor in 't midden zijner werkzaamheden door eene beroerte getroffen. Men had hem dood naar zijne woning vervoerd. Het ongeluk had hare bewoners als een bliksemstraal, die de woning trof, ternedergeslagen.

De deelneming van vrienden en kennissen in 't zware verlies der familie Rosemeijer was groot, 't welk bleek bij de teraardebestelling van den overledene.

De Heer J. Rosemeijer stond thans alleen aan 't hoofd der makelaarszaak. De taak zijns vaders, die hij op zich nam, door diens bijzondere werkzaamheden nu zelf waar te nemen, leidde hem tot de bedroevende ontdekking, dat de stand van zaken in den laatsten tijd was achteruitgegaan ten gevolge van mislukten koffie- en suikeroogst, welke wederom de handelsondernemingen had belemmerd. Zijn vader had dezen ongunstigen toestand verzwegen, zoowel voor zijn' compagnon, die zich meer uitsluitend met de bijzaken bezighield, als voor zijne echtgenoot, die hij niet wilde verontrusten; hopende, dat een gunstige keer den onspoed zou herstellen. Zulks was echter niet geschied, en 't eenige middel om 't gebroken evenwicht van inkomsten en uitgaven te herstellen, bestond thans in bezuiniging en inkrimping van levenswijze en behoeften.

Jan deelde ook Albert, toen deze reeds weder eenigen tijd zijne studiën in *Delft* had voortgezet, openhartig de noodzakelijkheid van dezen maatregel mede. Deze hield er zich aan, trouw en van ganscher harte. Hij beperkte zijne uitspanningen met medestudenten en nam zich ernstig voor, in den kortst mogelijken tijd zijne studies te voltooien. Zijne pogingen, door wilskracht gesterkt, werden

met een' gelukkigen uitslag bekroond. Na vier jaren van studie legde *Albert* zijn examen van mijn-ingenieur af. Tegelijkertijd ongeveer was ook zijn vriend *Johan* gepromoveerd tot doctor in de wis- en natuurkunde.

Toen de vrienden elkaar na hunne overwinning voor de eerste maal ontmoetten, drukten twee mannen elkander de hand, die door hunne daden hadden getoond, wat wilskracht vermag, niet alleen ten aanzien van de geestesinspanning, doch ook ten opzichte van den levenswandel. Op beiden, studie en gedrag, moet de wilskracht gericht zijn, wil het doel bereikt worden, dat iedere man zich reeds als jongeling heeft voor te stellen.

De weduwe *Rosemeijer* en hare dochter.

De weduwe *Rosemeijer* had zich na den dood van haren echtgenoot uit de samenleving teruggetrokken. Zij verscheen niet meer in 't publiek en ontmoette hare kennissen slechts in hare woning. Deze scheen haar thans eenzaam toe: de heer des huizes en de zonen hadden die verlaten. Wel bezochten de laatsten dikwerf hunne moeder, doch hunne oude kamers waren onbewoond en hunne plaats aan den dagelijkschen disch bleef onbezet. Ook *Leen* had haren dienst verlaten en was getrouwd met een brievenbesteller, met wien zij „aan de deur” verkeerend had gehad. De oude *Neel* was hare *Mevrouw* trouw gebleven: „zij zou bij haar blijven, tot de dood haar beiden scheidde”, had zij gezegd.

Dora's bijzijn schonk daarom de weduwe *Rosemeijer* een grooten troost in hare verlatenheid. Haarbeider harten waren allengs één geworden. Zij bewezen elkaar steeds

hartelijkheid door die blijken van toewijding, welke men in 't dagelijksche leven „*kleine attenties*” noemt.

De omgang van moeder en dochter, die voor beiden onmisbaar was geworden, zou echter niet bestendig zijn.

Een vriend en kameraad van *Adolf*, luitenant *Albertern*, had kennism gemaakt met *Dora*. Deze kennismaking wekte zijne liefde voor haar op. Ook zij bemindde *Albertern*, een even degelijk man als haar broeder *Adolf*. Toen hij *Dora* ten huwelijk vroeg, was het wel een zware strijd voor *Mevrouw Rosemeijer*, hare dochter aan een ander af te staan, doch daar zij er van verzekerd was, dat die andere eveneens het levensgeluk harer dochter bedoelde, offerde het moederhart den laatsten schat, die haar was overgebleven.

Het huwelijk werd in stillen eenvoud voltrokken en bracht deze verandering in de levenswijze van de weduwe *Rosemeijer* teweeg, dat zij bij haren oudsten zoon *Jan* ging inwonen.

Alzoo verliet *Mevrouw Rosemeijer* de woning, waarin zij hare kinderen had grootgebracht en opgevoed. In weerwil harer scheiding van het oude huis en van allen, die haar daarin dierbaar waren geweest, genoot zij op haren gevorderden leeftijd vele zoete herinneringen, gepaard met het bewustzijn, dat al hare kinderen wel verzorgd en gelukkig waren. Het loon voor hare levenstaak was dus rijk en de vruchten van haren arbeid waren zoet.

Nogmaals wachtte de weduwe eene scheiding, die haar zeer zwaar viel. Het was in het belang van de carrière haars schoonzoons, om kort na zijne bevordering tot kapitein in Indischen dienst over te gaan. Bij 't wikken en wegen in den familiekring over dezen gewichtigen stap sloeg de

balans over naar het verre land, en de moeder berustte in het genomen besluit.

Mevrouw Rosemeijer was uiterlijk kalm bij 't afscheidnemen van hare dochter, maar wat er omging in haar binnenste had zij zelve niet door woorden kunnen uitdrukken. Zij dwong zich tot kalmte, om hare dochter de zwaarte der scheiding te verlichten, terwijl zij zeker meende, deze nimmer meer in haar leven te zullen wederzien. Haar „*tot weerziens!*” was slechts eene groet, de gezellin der hoop voor de dochter, het eeuwig vaarwel voor de moeder.

Zoo brengt eene moeder het grootste offer harer liefde, haar eigen hart!

De oude Neel had hare meesteres in de nieuwe woning gevolgd. Zij was daar thans de kamenier der oude Mevrouw, dewijl hare lichaamskrachten te kort schoten voor huiswerk. Deze twee ouden van dagen waren allengs onmisbaar voor elkander geworden, en het gezelschap der oude dienstbode was de weduwe meermalen eene afleiding in hare eenzaamheid op hare stille woonkamer. Doch deze was niet altoos stil en ledig. Soms dartelde daar klein Jantje, de eersteling der jonge Mevrouw Rosemeijer, de eerste kleinzoon der oude Mevrouw. Als Neel bemerkte, dat de kleine het hoofd harer meesteres met zijn luidruchtig spel vermoeide, leidde zij hem met zachten dwang de kamer uit, daar het kind bij voorkeur bij zijne grootmoeder vertoefde.

Dank zij de energie van den Heer Rosemeijer en den gunstigen keer der zaken, herkreeg het makelaarskantoor binnen enkele jaren zijn' vroegeren bloei.

Misdaad en zegepraal.

Hoe spoedig het kwade dikwijls ingang vindt bij den mensch en hem tot eenen slaaf zijner zonden maakt, zoo hij de wilskracht mist, zich er tegen te verzetten, kunnen wij aan Hendrik zien.

Het spel was hem van lieverlede eene behoefte en zijn hartstocht geworden. Denk daarbij aan de plaats der verleiding en aan 't gezelschap, waarin hij daar verkeerde, dan is het niet te verwonderen, dat Hendrik langzamerhand een speler en drinker werd. Niet alleen den Zondag — wanneer hij vrij was —, maar ook menigen anderen avond in de week bracht hij, na afloop van zijn werk in den sigarenwinkel, in de café's door. Hij hield echter zijne koffiehuisbezoeken geheim voor zijne naaste omgeving, zoowel in zijn huis als in den winkel: niemand daar ontdekte zijne slechte gewoonte, want hij wist voor zijne afwezigheid steeds een aannemelijk voorwendsel te vinden. Evenals het kwade den mensch slecht maakt, maakt het hem ook slim. Doch Hendrik's bezoeken aan de café's kostten geld, meer geld, dan hij kon uitgeven.

Zijn patroon, wien Hendrik's geschiedenis met het mes bekend was, lette in 't begin nauwkeurig op zijn gedrag, voornamelijk op zijne eerlijkheid. Doch de slimme, die zulks wel vermoedde, wist eens den argwaan van zijn' patroon door eene opzettelijke daad van eerlijkheid te misleiden. Deze had namelijk op een' avond, toen hij de geldlade van den winkel ledigde, daarin meer kleingeld gelaten, dan hij gewoon was als wisselgeld voor de eerste klanten op den volgenden dag beschikbaar te stel-

len. Hendrik, wiens werk het was des morgens den winkel te openen, bemerkte de vergissing van zijn patroon en maakte hem er attent op, zoodra deze in den winkel verscheen. „Dat is toch eerlijk,” dacht de patroon, en Hendrik dacht eveneens: „als dit nu niet eerlijk is.” Deze proeve van eerlijkheid vestigde het goed vertrouwen van den patroon in zijn' bediende.

Hij zou hierin echter later jammerlijk worden teleurgesteld.

Eens had Hendrik veel, zeer veel geld noodig, om eene speelschuld te kunnen betalen. Hij was gedwongen die te voldoen, omdat de schuldeischer gedreigd had, 't geheim zijner schuld aan zijn' vader en zijn' patroon te verraden, indien hij nalatig bleef in de betaling.

Toen bedreef Hendrik door de vrees en den nood gedrongen, eene misdaad, die over zijn' verderen levensloop besliste: hij bestal zijn' heer.

Den volgenden dag verscheen Hendrik noch des morgens in den winkel, noch des middags in zijn huis. Hij was gevlucht. Alles werd ontdekt: zijne speelschuld, door de aanklacht van den eischer, en zijn diefstal. Ondanks alle nasporingen van den vader en de politie kon men den voortvluchtige niet op 't spoor komen. Hij was verdwenen.

Zoo eerloos als Hendrik van ons tooneel verdwijnt, zoo eervol treedt Johan Van der Hucht daar op. Aangename herinneringen aan een' welbesteden leertijd vervulden zijn gemoed, dat zelfvoldoening en dankbaarheid tot eene groote vreugde stemden.

Hij was thans benoemd tot docent aan 't Gymnasium te *Postdijk*, 't zelfde gymnasium, dat hij als leerling had

bezocht. Deze omstandigheid herinnerde hem bij 't onderwijs aan zijne eigen leerjaren, in diezelfde lokalen en op diezelfde banken doorgebracht, en hij was voor zijne leerlingen een rechtvaardig leeraar, die door zijn degelijk en opgewekt onderwijs nog hunne harten won. Hoewel de studie hem tot een ernstig man had gevormd, waren de hem eigen vriendelijke trekken niet van 't gelaat verdwenen. Hij trad de maatschappij in, waar hem een werkring wachtte, in welken hij velen tot nut zou zijn, weder anderen tot nuttige leden zou vormen. Dit voorrecht, dat slechts weinigen ten deel valt, was de zegepraal op zijne inspannende studiën.

Albert smaakt een proefje van het Indische leven.

Ook Albert Rosemeijer zou weldra de wijde wereld ingaan en de maatschappij intreden, om eene eervolle betrekking te bekleeden. Kort en nadat hij zijne studiën in *Delft* had voltooid, werd hij benoemd tot mijn-ingenieur der 3de klasse in *Indië*. Hij had zijne moeder reeds op de scheiding voorbereid en getracht, haar deze te verzachten, door haar de schoonheid van het land zijner toekomst en den aangenamen werkring en de snelle promotie, die hem daar wachtten, met heldere kleuren af te schilderen. Het was de bejaarde moeder eene troostrijke gedachte, dat Albert zijne zuster daar zou wedervinden en zij elkander konden bijstaan, zoo zulks noodig ware. Arme troost! alsof inderdaad de kans bestaat voor twee personen, die langs verschillende wegen gaan, elkander in het uitgestrekte *Indië* dikwerf te ontmoeten. Weliswaar was Kapitein Albert *tern* te *Batavia* geplaatst — wat

de weduwe Rosemeijer wist uit de brieven harer kinderen —, en zou Albert hem en Dora bij zijne aankomst in Indië aldaar ontmoeten, doch hij zelf wist zijne standplaats nog niet, daar deze hem eerst na zijne komst in Indië door den Gouverneur-Generaal zou worden aangewezen. Dat zij niet eene hoofdplaats, door vele Europeanen bewoond, of in een volkrijk oord gelegen zou zijn, veronderstelde hij wel, daar zijn toekomstige werkring hem riep naar bergachtige en boschrijke streken, om daar den grond zijne schatten te ontnemen. Dat hij daarbij aan vele ontberingen, die in de beschaafde wereld onbekend zijn, zou blootgesteld wezen, vermoedde hij eveneens. Hij bezat echter de wilskracht om moeilijkheden te trotseeren. Daar hij een beminnaar was van natuurschoon, stelde hij zich een hoog genot voor van de schoonheden der tropische natuur.

Het uur van scheiden brak aan. Een klein gezelschap was bijeen in de kamer van de weduwe Rosemeijer. Het bestond uit de oude dame zelve, Albert, den Heer Jan Rosemeijer en zijne echtgenoot, Adolf en den huisvriend, den Heer Van der Hucht. Het afscheid was teeder en mannelijk: een kus en een handdruk sloten de harten aaneen. De moeder zag haren zoon, nog altijd haar Benjamin, heengaan met een gemengd gevoel van weemoed en trots; de broeders deden Albert uitgeleide tot de plaats der afreis, en de Bromo voerde Albert van zijn vaderland en zijne familie heen naar zijn „land van belofte” en zijn werkring.

Dora was over haars broeders komst ingelicht door een brief van hem. Toen het stoomschip 28 dagen na zijn vertrek van *Marseille* te *Batavia* aankwam, wachtten de

Heer en Mevrouw Albertern Albert aan de haven *Tandjoeng Priok* op. Zij haalden hem persoonlijk van de boot, om hem als hun logé huiswaarts te geleiden.

De ontmoeting van broeder en zuster deed tranen van vreugde in beider oogen opwellen. Zij was hem eene zoete afleiding der zware scheiding van zijne moeder, wier beeld hem gedurende de reis telkens voor de oogen had gestaan. Zij was haar eene teedere vergoeding van 't gemis harer moeder, in wier bijzijn zij zich zoovele jaren had verheugd. Zij zag in haren broeder den bode, dien hare moeder tot haar zond met wenschen voor haar geluk.

Toen de jonge Indische ambtenaar zich bij den chef van 't mijnwezen had aangediend, moest hij nog eenige weken wachten op zijne plaatsing. Hij bracht dien tijd als gast bij zijn zwager door.

Mevrouw Albertern, die reeds eenige plaatselijke kennis van *Batavia* had opgedaan en eenigermate was ingewijd in de Indische samenleving en levenswijze, was er een weinig trotsch op, haren broeder op hunne rijtoertjes of wandelingen door *Batavia* enkele aanwijzingen en inlichtingen te kunnen geven. Dora, die soms met heimwee terugdacht aan het vaderland en de ouderlijke woning, vroolijkte geheel op door het gezelschap van haren broeder.

Albert merkte gedurende zijn kort verblijf te *Batavia* reeds verscheidene afwijkingen op in de levenswijze der Europeanen aldaar van die in zijn vaderland. De maaltijden, die de verdeling van den dag aangeven — welke van 's morgens 6 uur tot 's avonds 6 uur duurt —, waren hem vreemd. Vooral de rijsttafel om 1 uur kwam hem als een zonderling middagmaal voor, in de plaats van

zijn Hollandsch „*twaaft-uurtje*.” De verscheidenheid van toesprijzen, meerendeels scherp van smaak, die den hoofdsotel, de rijst en de kip, aanvullen, wekte zijne verwondering. En toen hij de eerste maal, het voorbeeld van gastheer en gastvrouw volgende, na 't gebruik der rijst-tafel eene siesta nam in zijn ruim ledikant, behangen met een gordijn van zeer ijle stof, wist hij niet hoe hij 't met zichzelf had, om op 't midden van den dag te gaan slapen. Ongeveer te 6 uur des morgens dronk hij een geurig kop koffie, waarna hij een bad nam. Hij ontbeet vervolgens te 8 uur. In den namiddag na 't thee-uurtje om 5 uur, baadde hij zich voor de tweede maal. Tusschen 8 en 9 uur werd het avondmaal genuttigd, dat hem aan 't diner in 't vaderland herinnerde. Daar hij een grooten eerbied had opgevat voor de bewerkelijke bereiding der rijsttafel, dreef de nieuwsgierigheid hem naar de keuken. Het is moeilijk te zeggen, wat hem het meest bevreemde, de keuken of de kokkin: de eerste met hare ovengaten in stede van een fornuis en hare opening in 't dak, die tot schoorsteen dient; de laatste, blootshoofds en blootvoets, in hare zonderlinge losse, lange kleeding. Buiten de kokkin, had zijne zuster nog vier bedienden, namelijk een' mannelijken en eene vrouwelijke voor 't huiswerk, een' koetsier en een' tuinjongen. Het verbaasde hem, van *Dora* te vernemen, dat er families waren, die wel tien bedienden hielden.

Hij vond de ruime, losse oelendkleeren, de zgn. Indische kabaja en nachtbroek, zeer doelmatig voor het warme klimaat. Hoewel hij niet traag was, gaf hij aan de algemeene gewoonte van rijden de voorkeur boven het wandelen. Van Kapitein *Albertern's* rijtuig werd dan ook gedurende 't verblijf van *Albert* een ruim

gebruik gemaakt voor den logé, die met zijne zuster vaak een rijtoertje deed. Hij gaf telkens zijne bewondering te kennen, als zij eene der fraaie Indische woningen, die eerder villa's dan huizen zijn te noemen, voorbijreden. Hij zag voor de hoogte der huizen in 't vaderland hier de breedte in de plaats gesteld.

Nauwelijks had *Albert* de voornaamste merkwaardigheden van *Batavia* bezichtigd en een proefje van het Indische leven gesmaakt, of ook weder daar sloeg zijn uur van scheiden. Hij was geplaatst in eene streek op *West-Borneo*, waar hem *Sintang* tot standplaats was aangewezen. Hij moest spoedig zijne bestemming opvolgen, en andermaal ondernam hij eene zeereis, over *Bandjermasin* naar *Pontianak*, om van daar over land *Sintang* te bereiken.

Albert Rosemeijer als ingenieur in functie.

Op een' morgen, toen de zon pas was opgekomen en het nog koel was, nam *Albert*, vergezeld van zijne ondergeschikten, een boormeester — een Europeaan — en een opzichter — een Indo-Europeaan —, voor de eerste maal het terrein op, waar hij gedurende vele maanden werkzaam zou zijn. Het was eene uitgestrekte heuvelachtige streek, met hoog gras en struiken begroeid en begrensd door eene reeks bergen, die van den voet tot den top met een dicht bosch waren bedekt. Dit terrein werd doorsneden door eene in den westmoesson of regentijd snelstroomende rivier, de *Kapoeas*, die in dit seizoen dikwerf buiten hare oevers treedt. Zij stroomt van hier in vele krommingen en met sterke stroomversnellingen, veroorzaakt, bij den overvloedigen toevoer van water, door de

engte der bedding of de beletselen van granietblokken op den bodem, bruisend westwaarts voorbij *Sintang* naar zee. Hier en daar worden deze krommingen der rivier afgesneden door natuurlijke doorvaarten, *antasan's* genaamd.

Albert deelde aan zijne ondergeschikten zijne orders uit, die dezen weder overbrachten aan de mandoers, of opperknechts, der twee ploegen koeli's, die in troepjes op de beide oevers bijeenstonden. Toen de plaats der werkzaamheden was aangewezen en deze over het werkvolk waren verdeeld, ving men den arbeid aan.

Daar moest eene werkloods worden gebouwd, tevens dienende tot berging der gereedschappen en werktuigen, als: spaden, houweelen, koevoeten, grondboren, ijzeren pijpen, landmeetkundige en waterpasinstrumenten, smids- en timmermansgereedschap en dgl. Naast de loods zou nog een houten gebouwtje worden opgericht voor werkplaats of kantoor van den ingenieur. Vervolgens was er eene bamboezen brug te slaan over de rivier en eindelijk een losse stal op te zetten voor de paarden, waarop de ingenieur en zijne ondergeschikten dagelijks den weg heen en terug aflegden van *Sintang* naar 't terrein, een afstand van acht palen.

Er waren grondboringen te doen tot het onderzoek naar de aanwezigheid van goud voor eene particuliere bergbouw-maatschappij. Vol moed en met ijver aanvaardde de ingenieur den eersten arbeid van zijn' nieuwen werkring. Het was een lust den krachtig gebouwen man, nog met de gezonde kleur van den Europeaan op 't gelaat, daar te zien staan tusschen de bruine werklieden, die reeds bij de eerste ontmoeting van hunnen nieuwen heer ontzag voor hem hadden. Hij droeg eene witte sluitjas en

eene grijze broek, welker pijpen in een paar hooge laarzen waren gestoken. Een witte helmhoed dekte het hoofd en een dikke koffiestok met ijzeren punt was zijn staf. Hij liep af en aan van zijne ondergeschikten naar de werkende koeli's. Toen zijne persoonlijke werkzaamheden op het terrein waren afgelopen, reed hij terug naar *Sintang*, 't werkvolk aan het toezicht zijner ondergeschikten overlatende. Zijne dagtaak was evenwel nog niet geëindigd. Hij had nog schrijf- en teekwerk in zijn huiskantoor af te maken.

Dit vertrek was Albert's geliefdste kamer in zijn huis. Hij zat er dagelijks te werken, te lezen of te schrijven. Zijne woning was niet groot, doch ruim genoeg voor hem en voldoende voorzien van meubelen. Zij bevatte, behalve zijn kantoor, nog drie kamers, eene open voorgalerij en eene beschoten achtergalerij. Het huis was gebouwd van steen en planken en had een hoog dak van houten pannen. Op het voorerf was een net tuintje aangelegd, dat Albert zelf met zorg onderhield, en op het achtererf waren verscheidene vruchtboomen geplant, waaronder de kokospalmen en pisangboomen, als de nuttigste, het talrijkst waren. Hij had van zijne achtergalerij het uitzicht op de *Kapoeas*, die bij *Sintang* breed genoeg is voor de vloten, waarop inlandsche kooplieden wonen. Deze drijvende woningen geven aan de rivier een levendig aanzien, waarin Albert zich des avonds vaak verlustigde. Zijn bediendenpersoneel bestond uit: een getrouwd paar, tuinjongen en kokkin, en een' huisjongen. Daar hij slechts tijdelijk te *Sintang* verbleef, tot zijn werk op het veld zou zijn afgelopen, ging hij in zijne huishouding met overleg te werk: hij schafte zich alleen het noodige aan.

De verrichtingen van het mijnwezen in *Indië* bepalen zich hoofdzakelijk tot artesische boringen en het adviseeren op de aanvragen om concessiën tot mijnbouwkundige opsporingen, of het controleeren van ontginningen door particulieren; ofschoon de grond een' schat van mineralen bevat — als op *Borneo*: diamant, goud, koper, steenkool, ijzer, tin, kwikzilver, platina —, dien de Indische regeering zelve zou kunnen exploiteeren, gelijk zij zulks doet op *Sumatra* met de *Ombiliën-velden*, die steenkool leveren, op *Bangka* met de tinmijnen en ook getracht heeft te doen, doch met geen goeden uitslag, op het tinrijke (?) *Flores*.

Dit alles was *Albert* bekend, en hij leidde er uit af, dat de tak van dienst, waartoe hij was getreden, niet het troetelkind der Indische regeering was —, 't geen niet belette, dat hij met toewijding zijne betrekking vervulde.

Hij besteedde zijn' ledigen tijd, dien hij niet bij bekenden op de plaats — onder wie de assistent-resident zijn intiemste kennis was — doorbracht, aan de beoefening der Maleische taal, want hij begreep terecht, dat de kennis dezer taal een vereischte was voor zijn' omgang met het werkvolk.

Albert ontving geregeld brieven uit *Nederland* en van *Batavia*. Het was hem eene aangename bezigheid, die te beantwoorden. Deze briefwisseling was het eenige verkeer tusschen hem en zijne bloedverwanten, van wie hij door groote zeeën gescheiden was. Hij mocht zijnen familieleden voortdurend zijne gezondheid vermelden: zijn krachtig gestel was blijkbaar bestand tegen den schadelijken invloed van het tropische klimaat voor den Europeaan.

Een bandjir.

Ingenieur *Rosemeijer* reed elken dag naar het terrein, om daar de vorderingen van het werk op te nemen en dit verder te leiden. De arbeid vorderde snel: de brug was al gelegd en de loods opgezet. Reeds begon men de werktuigen van de hoofdplaats daarheen over te brengen.

Het was intusschen najaar geworden, en de westmoesson trad in. Donkere wolken verzamelden zich om de toppen van 't gebérgte in 't verschiep. In de rivier, die de zwelende beken van 't hoogland voedden, was een sterke stroom van bruin gekleurd water waar te nemen. Tegen den avond kondigden zware, rollende donderslagen, die door de bergwanden werden weerkaatst, van verre het onweder aan. Vóór de geweldige regenbuien, die in plasregens hemel en aarde vereenigen, losbraken, was men met den arbeid op het terrein gereed en onder dak. De wakers, die des nachts de loods bewaakten, hadden een zwaar lot te verduren. Zij bibberden van de koude en hurkten bij 't aangelegd vuurtje, om zich te verwarmen en te drogen.

Op een' avond, toen *Albert* thuis zat vóór zijne schrijftafel en een' brief aan zijne moeder beantwoordde, terwijl de regen buiten bij stroomen nederviel, werd er eenige malen aan de huisdeur geklopt. De huisjongen trad 't kantoor van zijn heer binnen en waarschuwde hem, dat er iemand buiten was, die door een herhaald kloppen zijne aanwezigheid had kenbaar gemaakt, wat *Albert* evenwel niet had gehoord door 't ruischen van het regenwater.

Het was een der wakers van de loods, die druipnat

en bibberende van de koude vóór den ingenieur stond en hem berichtte, dat de brug door een bandjir, of overstroming, was weggeslagen, de rivier buiten hare oevers was getreden en de loods met het kantoor dreigde te zullen wegspoelen, 't geen reeds met den stal was geschied.

Den ochtend van den volgenden dag reed de ingenieur naar het terrein, om de vernieling op te nemen.

Reeds op een' afstand hoorde hij den stroom woeden, met een geluid als van tusschenpoozende doffe kanonschoten, welk geluid veroorzaakt werd door het tegen elkaar stooten van de losse basaltsteenen in de bedding der rivier, die de stroom, als waren het knikkers, voortstuwde. De regen had opgehouden. Hoe dichter hij de rivier naderde, hoe luider het geruisch van 't water werd, dat eindelijk, toen hij den stroom bereikte, in een gebulder overging.

Was dit dezelfde enge rivier, welke in den oostmoesson zoo kalm vloeiende, zelfs op sommige plaatsen doorwaadbaar was? Zij geleek thans eene bruisende, kokende zee. Zij voerde boomstammen, aardkluiten, lijken van beesten mede en alles wat haar in den weg had gestaan, met eene vaart, die al wat zij verder zou ontmoeten, verpletterde of verzwolg door haren drabbigen vloed.

Met ontzetting staarde de ingenieur dit tooneel van natuurkracht en verwoesting aan.

De boormeester en opziener, de mandoers en koeli's, allen waren op hun' post, wachtende op de bevelen van den chef.

Van den stal was niets meer te zien: de stijlen en het dak waren weggedreven. De brug was met haar geheele

samenstel van bamboes en rotan weggevaagd. De stevige loods met het kantoor daar nevens waggelde reeds op hare stijlen en dreigde ieder oogenblik neer te slaan. Men schoorde inderhaast de loods en bracht de kostbare werktuigen, die daar waren geborgen, naar eene droge, hooge plaats onder schutting. De werklieden hadden de grootste moeite, zich staande te houden op het verdrinken land, daar de beenen nauwelijks weerstand konden bieden aan den sterken stroom, die om de enkels woelde, en telkens bedreigd werden, in aanraking te komen met een' drijvenden boomstronk. De arbeid aan de grondboringen, waarmede men reeds een' aanvang had gemaakt, was eveneens vernietigd: de gaten waren gevuld met modder en water.

Deze verwoesting was de eerste teleurstelling, die Albert ondervond. Hij zou ze echter te boven komen. „Waar een wil is daar is een weg” had hij tot zinspreuk aangenomen, in navolging van den energieke Engelschman. De „wil” bestond, maar de „weg,” het middel, lag in deze omstandigheden nog niet zoo gereedelijk voor de hand. De omstandigheden hadden een' nooddwang in 't leven geroepen, die niet viel te bestrijden, nog minder te overwinnen. Men moest eerst het element laten uitwoeden, vóór de schade kon worden hersteld. Doch zulks gedoogden het ongeduld en de voortvarendheid van den ingenieur niet, en er was haast bij het werk. Men meende op het hoofdbureau van het mijnwezen te *Batavia*, dat het werk vóór het invallen van den westmoesson reeds grootendeels gereed zou zijn.

De ingenieur nam dus alle maatregelen, die hij voorhands kon toepassen, om de aangerichte schade te her-

stellen. Hij was over den uitslag voldaan, evenzoo over de vlijt zijner ondergeschikten en werklieden.

Hoe groot was daarom zijne teleurstelling, toen hij eenige weken later, in antwoord op zijn rapport over het onheil, een officiëel stuk van het hoofdbureau ontving, waarin de chef aanmerkingen maakte op de vertraging van het werk.

Dit was Albert's tweede teleurstelling, die hem geenszins ontmoedigde, echter wel grieftede.

Toen de bandjir had uitgewoed en alzoo de belemmering had opgehouden, hervatte de ingenieur met nieuwen moed den arbeid, en het mocht hem gelukken dien met goede gevolgen bekroond te zien: in de opsporing van het gezochte goud was hij geslaagd, en de regeering verleende de aangevraagde concessie. Men brak op van het terrein. Albert's taak was daar afgeploopen.

Een tocht in het gebergte.

De ingenieur verliet evenwel zijne standplaats *Sintang* nog niet. Hij had van het hoofdbureau den last ontvangen, eene mijnbouw-onderneming, diep in het binnenland gelegen, te gaan bezoeken, om de opbrengst en werkwijze na te gaan.

Hij zou zich dan voor eenige dagen op reis begeven en koos tot metgezellen vier zijner flinkste koeli's en den opziener, den Indo-Europeaan. Men voorzag zich van genoegzame proviand en van wapenen.

De tocht ving aan per prauw, stroomopwaarts. Vaak waren de roeiers door stroomversnellingen of ondiepten genoodzaakt, het vaartuig te verlaten, dat zij dan met

moeite over die hindernissen voorttrokken, terwijl de ingenieur en de opziener op den oever volgden. Het water klotste tegen den boeg der prauw met een klokkend geruisch, terwijl de beide voetgangers stilzweigend, ieder in zijne eigen gedachten verdiept, achter elkaar liepen. Men voer vervolgens voorbij steile oevers, dicht begroeid met varens en struiken, waartusschen krokodillen en leguanen, verschrikt door de verstoring der stilte en eenzaamheid, loerend de koppen uitstaken.

Men koos 's avonds bij een eilandje in de rivier eene geschikte aanlegplaats voor de prauw, waarin men den nacht doorbracht, nadat vooraf op de beide oevers een wachtvuur was ontstoken, hoofdzakelijk tegen den aanval van wilde dieren, die zich in de bosschen ophielden en wier aanwezigheid men door hunne akelige, onheilspellende stemmen vernam.

Daar waren zwarte wilde honden, die de blauw-zwarte tong tusschen de spitse witte tanden toonden; apen, waaronder orang-oetangs, die in de boomen de indringers met gebalde vuist dreigend toegrijsden; roofvogels, op buit azende, die in wijde kringen boven de hoofden der reizigers krijschend rondvlogen; kaloengs, of vliegende vossen, die in vademwijde vlucht rondfladderden; slangen, die rustig op den oever lagen uitgestrekt en eerder doode boomstammen dan levende schepsels geleken. Soms richtte er een zich op op den staart en toonde den voorbijvarenden haren opengesperden bek, waaruit de tong met hare weerhaken in gestadige beweging lekte naar buit. Eene andere maal zag men een hert pijlsnel over de rivier springen, om zijn' vervolger, een banteng, of wild rund, te ont-komen.

De nacht werd bij beurten wakende doorgebracht. 't Was echter geen rustige slaap, dien de afgeloste wakers genoten, want men werd geplaagd door zwermen van muskieten, die de nachtelijke geluiden van krekels, torren en andere insecten met haar gegons aanvulden.

Waar de rivier niet verder te bevaren was, bestegen de reizigers de paarden, die de bergbewoners, ware natuurmenschen, hun aarzelend afstonden. De ambtenaarspet van den ingenieur had eene krachtiger uitwerking op hunne bereidwilligheid dan het dringendste verzoek. De prauw werd bij het hoofd der bewoners van het gehucht in bewaring achtergelaten.

Men bereikte de hooge bergen, die Albert reeds op zijn eerste arbeidsveld van verre op den achtergrond van het heuvelenland had gezien. Hier schenen zij door hunne steile hoogten, diepe ravijnen en kloven en met hunne dichte bosschen en ondoordringbare wildernissen den tochtgenooten onoverkomelijk toe. Nergens was een weg te vinden, zelfs geen bergpad. De koeli's moesten een pad door de struiken openkappen. Eene kille, vochtige lucht, bezwangerd met den reuk van rottende planten, vervulde deze woestenis, welker diepe stilte alleen afgebroken werd door het gekras van een' roofvogel, dat ver in 't woud weergalmd. De bodem was drassig, gedrenkt door de van 't gebladerte tappelings nedervallende waterdruppels, waarin zich de nevelen hadden omgezet.

De paarden konden hier geen dienst meer doen. Zij werden op eene veilige plaats onder de hoede der berglieden gebracht, wier verspreide hutten met moeite waren opgespoord. De tochtgenooten moesten de reis te voet voortzetten, nu eens kruipende tusschen de struiken en onder

de ineengestremde draden van lianen of de verwarde, eindelooze koorden van rotan, dan weder struikelende over liggende boomstammen en uitstekende wortels, of uitglijdende over gladde moslagen, terwijl zij zich de hand schramden aan de scherpe stekels en harde sprietten van cactussen en aloë's of aan de ruwe, geschubde boomstammen, waaraan zij zich steunden bij 't vallen of uitglijden. Soms bleef Albert vol bewondering stilstaan vóór een' bloemtros van orchideeën, die aan den stam van een' woudreus als een festoen afhingen, of vóór eene vreemde bloem, wier kelk, in den vorm van eene waterkruik, was voorzien van eene klep. Deze vermoeiende tocht werd nog verzwaard door de warmte der zon, die zich drukkend liet gevoelen, als men eene open plek in de wildernis overstak.

Toen de avond was gevallen, waren de reizigers het bosch nog niet uit. Zij brachten den nacht door in een' zwaren ebben- of ijzerhoutboom, beangst als zij waren voor een' aanval van roofdieren. Zij durfden niet slapen, uit vrees voor een' val uit hunne schuilplaats.

De nieuwe morgen was nauwelijks aangebroken, of men begaf zich weder op weg. Toen de reizigers het bosch hadden verlaten, stuitten zij weder op eene andere moeilijkheid: een moeras moest doorwaad worden en wel onder de brandende zonnestralen, want reeds vroeg doet de dagvorstin hare kracht gevoelen. Men ging voorzichtig voorwaarts, van de eene ondiepe plek op de andere stappende, of van een' steen op een' omgevallen boomstam springende, welke vastere steunpunten met vooruitziende bedachtzaamheid werden opgezocht. Men had niet alleen te letten op

verraderlijke ondiepten van den bodem, doch ook op de venijnige kruipende dieren, die daar huizen. De tochtgenooten gingen blootsvoets, met opgestroopte broekspijpen. Bloedzuigers hechtten zich aan de beenen, vliegende insecten, waaronder vele bijen, snorden en gonsden hun om 't aangezicht, of zetten zich er op neder. Nu en dan vloog een watervogel, een steltlooper, in logge vlucht op, om zich een eind verder weder neder te zetten op eene ondiepe plaats, en diende hun alzoo tot gids.

Tegen den middag kwam aan dezen zeer vermoeienden tocht een einde. Men had het einddoel bereikt en nam zijn' intrek in de woning en eene werkloods van den administrateur der onderneming, een' Chinees.

Albert vertoefde met zijn personeel hier een paar dagen en toen zijne inspectie was afgelopen, keerde hij langs denzelfden en dezen eenigen weg weder naar *Sintang* terug.

Op den terugtocht, toen de reizigers weder hunne paarden met de prauw hadden verwisseld, ontkwam het gezelschap door een gelukkig toeval aan een groot gevaar.

Een troepje Dajakkers, belust op de have, die de Blanke Heer met zich voerde, lag in hinderlaag, om die buit te maken, wellicht den eigenaar zelven —; wee, hem! want 't waren koppensnellers! Zij hadden hunne slagwapenen, die zij meesterlijk kunnen smeden, opzettelijk voor hun boos opzet gewet. De belagers slopen als slangen door het dichte kreupelbosch langs den oever en volgden de argelooze reizigers op korten afstand, elk oogenblik tot den aanval gereed.

De tochtgenooten zaten allen bijeen in de prauw, die snel met den stroom afdreef. Zij hadden slechts te waken voor

het stooten van het vaartuig tegen den oever of een basaltblok in de rivier. Soms ging hun de vaart te snel, wat hunne bedachtzaamheid verhoogde. Zodoende merkten zij de aanwezigheid der Dajakkers niet op, vóór zij, aan eene kromming gekomen, het schrille krijgsgeschreeuw hoorden, waarmede dezen hunnen aanval openden en dat onheilspellend over de rivier klonk.

Hevig verschrikt door de onverwachte en luidruchtige verschijning der woestelingen, die — hunne kléwangs boven 't hoofd zwaaiende, als meenden zij reeds de halzen hunner slachtoffers te doorklieven — tot den sprong in de prauw gereed waren, — grepen de reizigers naar de wapenen en stonden in een' oogwenk als één man op van hunne zitplaatsen.

Doch terzelfder tijd drong een vreeselijk geluid uit de struiken tot hen door. Een paar biroewangs — eene soort van beer — overrompelden de aanvallers op 't oogenblik, dat zij den voor de reizigers noodlottigen sprong wilden doen. Eén minuut eerder op deze plaats aangekomen, en de tochtgenooten zouden allen vermoord zijn geworden! Een der beren had zich op den achtersten man van het troepje Dajakkers geworpen. Deze riep om hulp, en zijne makkers snelden naar hem toe, om hem uit den muil van het roofdier te verlossen. Dit veroorzaakte den aanvallers een oponthoud, dat het behoud was voor Albert en zijne tochtgenooten. De roofdieren waren hunne redders geweest.

Dank zij den snellen stroom, bereikten de reizigers weldra eene bewoonde streek en niet lang daarna kwamen zij behouden, doch uitgeput van de doorgestane vermoeienis, te *Sintang* aan.

Ingenieur Rosemeijer's eerste promotie.

De ingenieur diende zijn' chef een nauwgezet rapport in over zijne verrichtingen op de bezochte onderneming en zond tevens aan het hoofdbureau eenige exemplaren van ertsen, die hij in de omstreken van *Sintang* had opgespoord, na ze vooraf mineralogisch te hebben onderzocht.

Niet lang daarna ontving hij de opdracht, te *Sintang* artesische boringen te doen, om de hoofdplaats van drinkwater te voorzien, waaraan zij in regenlooze oostmoessons vaak gebrek heeft. Hij aanvaardde weder met lust en ijver ook dit werk, 't welk met de tijdelijke aanwezigheid van zijn hulppersoneel, boormeester, opziener, machinist en werkvolk, aan het stille plaatsje eenige levendigheid gaf. Na enkele vergeefsche boringen slaagde men er in, eene bronader op te sporen, en het kristalheldere water ontsprong bruisend den schoot der aarde.

Albert hield zijne moeder trouw op de hoogte van zijn doen en laten. In den brief, dien hij kort na zijne binnenlandsche reis haar schreef, sloot hij een varenblaadje in, 't welk hij geplukt had van den oever, even voorbij de plaats, die bijna zoo noodlottig voor hem was geweest. Hij verontrustte zijne moeder echter niet met eene nauwkeurige omschrijving van de geschiedenis, die voor hem aan dit souvenir was verbonden, doch verzocht haar, het blaadje in haren bijbel te bewaren, op de bladzijde waar in Genesis XXVIII : 15 gesproken wordt van Gods hoede in deze woorden: Ik ben met u en ik zal u behoeden overal, waarheen gij trekken zult.

Albert onderhield ook met zijne zuster eene geregelde briefwisseling, die evenwel in hoofdzaak het duplicaat

was van de correspondentie met zijne moeder. Door *Dora* vernam hij nog nadere berichten over *Jan* en *Adolf*. Die berichten vermeldden hunne bestendige gezondheid, den voorspoed van het makelaarskantoor en militaria over *Adolf*.

Het spreekwoord van het „oog” en het „hart” was in geenendeele toepasselijk op *Albert's* verhouding tot *Johan Van der Hucht*. Zijn hart toch klopte steeds warm voor den vriend, dien hij uit het stoffelijk oog had verloren. Hij schreef hem dikwerf uitvoerig, doch op een' anderen trant dan aan zijne moeder, want hij gevoelde er eene behoefte aan, al de indrukken, die zijne levenservaringen hem gaven, aan dezen vriend mede te deelen. Zonder zelfverheffing, zonder met ophef te gewagen van zijne plichtsbetrachting, deelde *Albert* ook hem openhartig zijn geheele doen en laten mede. Hij vond het zelfs eene natuurlijke zaak, den weg te volgen, dien de plicht hem aanwees. Door zijne wilskracht was de plichtsbetrachting hem allengs eene gewoonte, eene tweede natuur geworden.

Behalve door dagbladen van *Batavia* werd *Albert* door zijn' zwager *Albertern* op de hoogte gehouden van de verplaatsingen en bevorderingen der ambtenaren in den tak van dienst, waarbij *Albert* werkzaam was.

Eens ontving hij van zijn' zwager een' voor hem zeer belangrijken brief, waarin deze hem meldde, dat hij was ingelicht over *Albert's* te verwachte promotie, als een gevolg van eene opschuiving der ambtenaren van zijn corps wegens het overlijden van een' collega en het vertrek naar *Nederland* van een' anderen. Dit was voor *Albert* eene verblijdende tijding, die nog gepaard ging

van die zijner benoeming tot peetoom over den eerstgeboren zoon van het echtpaar Albert en n. Zijne vreugde over het peetschap werd echter wel een weinig verstoord door 't bericht zijns zwagers, dat deze binnen korten tijd zou worden verplaatst naar *Atjeh*, zoodat Albert waarschijnlijk zijn petekind niet spoedig zou kunnen zien.

En waarlijk, niet lang na de ontvangst van dezen verblijdenden brief ontving de ingenieur het besluit zijner bevordering tot ingenieur der 2de klasse en, in verband hiermede, ook dat zijner verplaatsing naar *Bandoeng*, in de *Preanger-regentschappen*.

Hij zou dus weder naar *Java* terugkeeren, wat ook van vele Indische ambtenaren, die langen tijd in de Buitenbezittingen zijn geplaatst, meestal het stille verlangen is. Hij zou dan ook, zoo hoopte hij, zijne zuster te *Batavia* wederzien en zijn petekind kunnen kussen en liefkoozen.

Doch, hoe jammer! kort vóór Albert's vertrek van *Sintang* werd deze hoop verijdeld door het bericht van Kapitein Albert en n, dat deze reeds het besluit zijner verplaatsing naar *Atjeh* ontvangen had en ten spoedigste de reis daarheen moest ondernemen.

Broeder en zuster kruisten elkander op hunne reis naar tegenovergestelde bestemmingen onbewust op de groote zee. Beiden zouden een' nieuwen bodem in *Indië* betreden, nieuwe menschen ontmoeten, nieuwe levenservaringen opdoen. Moge het hun op hunne nieuwe standplaats welgaan!

De ingenieur op reis naar zijne nieuwe standplaats.

Albert vertoefde eene week te *Batavia* in een logement, om vóór de reis naar zijne nieuwe standplaats eenige

dienstzaken op het hoofdbureau te regelen en huishoudelijke inkoop te doen.

Vroeg op een' morgen wandelde hij op den Grooten Postweg langs het Waterloo-plein, om van de ochtendkoelte te genieten. Hij slenterde in eene luchtige kleeding langs den breeden weg en bleef een oogenblik stilstaan, toen hij op de hoogte van de zuil van Waterloo was gekomen. Hij zag op naar den leeuw, het beeld van Neerlands moed en kracht, en dit voerde zijne gedachten terug naar den historischen dag van 18 Juni 1815. Doch hij bleef niet lang in gedachten verdiept, maar werd in zijn gepeins gestoord door vele inlanders, die hem haastig voorbijliepen en allen denzelfden weg opgingen.

Wat zou er te doen zijn, dat zoovele menschen zich op dit vroege morgenuur zoo haastten naar dezelfde plaats? Ook langs de drie andere zijwegen van 't ruime plein kwamen er aan. Door nieuwsgierigheid gedreven, keerde Albert terug en volgde de voorbijgangers, die bij het punt van samenkomst tot eene dichte menigte waren aangegroeid.

„Wat is er te doen?” vroeg Albert aan een hunner. „Daar wordt er een doodgeschoten,” luidde 't haastige, korte antwoord.

„Doodgeschoten?” herhaalde Albert bij zichzelf. „Dat is een zonderling geval. Daar wil ik het mijne van hebben.”

Hij naderde een open veld, dat aan de wegzijde was afgesloten door eene opeengedrongen massa inlanders, van wie de achtersten den hals rekten, om over de schoulers hunner voormannen te zien naar . . . eene militaire executie. Een soldaat zou gefusilleerd worden. „De zon

is heden morgen dus voor 't laatst voor dezen ongelukkige zoo heerlijk schoon opgegaan," dacht Albert. „Ik wil dit ijselijke gezicht niet bijwonen." Doch vóór hij besloten had heen te gaan, keek hij nog eenmaal om naar het veld en daar zag hij twee militairen op een' aardhoop toetreden en den veroordeelden soldaat, wellicht hun' krijgsmakker, leiden. Medelijden had bij Albert de plaats ingenomen voor nieuwsgierigheid; toch aarzelde hij een oogenblik deze plek te verlaten. Juist toen den veroordeelde de blinddoek voor de oogen werd gebonden, trad Albert ontzet eene schrede terug, want hij had in hem zijn' ouden schoolkameraad Hendrik herkend. IJlings drong hij door de menigte, die achter hem was aangewassen. Hij spoedde zich naar zijn logement, doch hoorde nog bij 't omslaan van den weg één knal der geweerschoten. Die knal drong hem tot in de ziel: hij kondigde hem het laatste oogenblik van een menschenleven aan, van het leven van een' mensch, dien hij gekend had.

In 't logement gekomen, vleide hij zich met de hoop, dat hij zich vergist mocht hebben in den persoon van den gefusilleerde, wiens beeld hem geen oogenblik verliet. Deze twijfel maakte hem onrustig, zenuwachtig. Hij wilde zekerheid hebben voor zijn' twijfel.

Toen hij vroeger bij zijn' zwager Albertern te *Batavia* logeerde, had hij in de militaire sociëteit *Concordia* kennis gemaakt met eenige officieren, wier namen hij zich thans nog herinnerde. Wellicht ware een hunner nog wel te *Batavia* op te sporen, die hem de verlangde inlichting omtrent de identiteit van den gefusilleerde kon geven. Zoo gedacht, zoo gedaan, en Albert slaagde

er in, een' officier te vinden, door wiens tusschenkomst hij van den garnizoenscommandant vernam, dat de gefusilleerden soldaat *Rottingvel* heette en zijn stamboeknummer 12004 was.

Een zucht van verlichting ontsnapte Albert's borst op 't vernemen van deze inlichting. De soldaat was dus niet zijn oude schoolkameraad geweest.

Hij schudde voor dezen nog te liever de gedachte aan misdaad en straf van zich af, wijl hij, evenals de kennissen van *Hendrik*, steeds in de meening had verkeerd, dat deze na zijn verdwijnen van *Postdijk* naar *Amerika* was gevlucht, waar het hem, volgens de latere geruchten — en hierin had *Albert* zich in stilte verheugd — aanvankelijk zelfs goed was gegaan.

Hoewel de kwelling, die zich in *Albert's* herinnering aan een oud schoolkameraad had gemengd, nu was verdwenen, had toch de executie zelve een' zoo pijnlijken indruk op zijn week hart gemaakt, dat hij verlangde, *Batavia* zoo spoedig mogelijk te verlaten en in *Preanger's* schoone natuur kalmte te zoeken voor 't geschokte gemoed.

Nadat ingenieur *Rosemeijer* zijne dienstaangelegenheden geregeld en zijne eigen zaken te *Batavia* had afgedaan, vertrok hij van daar naar zijne nieuwe standplaats *Bandoeng*.

Opgetogen van bewondering, legde hij het acht uren lange trajet in den spoortrein af. Hij wist niet, wat zijne belangstelling in hoogere mate wekte, de schoone natuurgezichten, die hij voorbijstoomde, of de kunstig aangelegde spoorbaan, die bij ééne plaats in 't bovenland over 25 Meter afstand één Meter stijgt. Het landschap, dat hij op deze reis te zien kreeg, vertoonde een gansch

ander aanzien dan de natuur, die hij op *Borneo* had aanschouwd. Was zij daar grootscher door hare woestheid, hier was zij liefelijker door de cultuur der menschenhand.

Hoe dichtcr hij *Bandoeng* naderde, hoe meer zijne opgewektheid, ondanks den langdurigen rit, toenam. Zulks was niet uitsluitend toe te schrijven aan den indruk der steeds schooner wordende natuurtafereelen, doch ook aan den invloed van 't bergklimaat, dat al koeler wordt, naarmate men hooger stijgt.

Albert trok bij zijne aankomst te *Bandoeng* ook daar weder voorloopig in een logement, om voor zich eene geschikte woning te kunnen zoeken. Intusschen had hij zich op 't residentiebureau bij den resident aangemeld en maakte kennis met verscheidene ambtenaren op de plaats.

De ingenieur op zijne nieuwe standplaats in functie.

Het was eene lieve woning, die de ingenieur voor zich had gehoord. Zij was niet alleen geriefelijk ingericht en ruim voldoende voor zijn klein huishouden, maar ook schilderachtig gelegen. In de voorgalerij van het huis, welks front naar een' druk beganen landweg was gekeerd, had de bewoner 't uitzicht op twee hooge bergen, den *Tangkoebanprahoe* en den *Boekittoenggoel*. Met den kijker gewapend, kon het oog de bergpaden volgen. In de open achtergalerij hoorde hij het ruischen eener snelvlietende beek, die langs de steile, met bamboesstoelen begroeide helling van 't achtererf vloede. Een gebogen voetpad op den oever leidde naar eene badplaats, waar het kristalheldere water tusschen de riviersteenen vloot.

Albert, die op zijne vorige standplaats vaak den druk der eenzaamheid had gevoeld en zich door lectuur en studie steeds gewapend had tegen de verveling, herleefde hier door het drukkere menschenverkeer, zoowel in de plaats zelve als in de omgeving zijner woning. Daarenboven genoot hij, beminnaar der natuur, schoone natuurtafereelen, die zich hier in liefelijke vormen aan zijn oog vertoonden, als: eene uitgestrekte vlakte, met rijstvelden, boschjes en kampongs bedekt; wegen, die buigend om de berghellingen naar kabbelende beekjes leiden; een waterval, die zijn' overvloed uitstort in eene grot, welig omzoomd met mos en varens. Zijne familiebrieven werden dan ook in opgewekter toon geschreven dan tijdens zijn verblijf te *Sintang*. Denk daarbij aan de heuglijke tijding zijner promotie aan zijne moeder, dan kunt gij u voorstellen hoe deze zich verheugde in 't bewustzijn, dat het haren Benjamin naar wensch ging in „*de Oost*.”

Het personeel, dat den ingenieur te *Bandoeng* werd toegevoegd, was uitgebreid met een' tweeden opziener en boormeester en een' topograaf. Het scheen dus, dat zijne dienstverrichtingen van meer omvattenden aard zouden zijn. Zoo was het inderdaad.

De ingenieur had niet alleen grondboringen op de hoofdplaats zelve uit te voeren, doch ook eenige mijnbouwkundige onderzoekingen op den zuidelijken zoom van *Bandoeng's* plateau waren hem opgedragen. Zijn verblijf te *Bandoeng* zou van langeren duur dan zijn vroegere te *Sintang* wezen. Een werkzaam leven wachtte hem, en de ingenieur, hierop voorbereid, toog weder vol moed en lust aan den arbeid.

Het bedrijvige leven in zijnen werkkring strookte vol-

komen met zijn' levenslustigen aard en zijne levendige natuur: werkzaamheden in de schoone, vrije natuur, gepaard met moeilijkheden, zelfs vergezeld van gevaren; deze eersten uit te voeren en deze laatsten te overwinnen, was hem de overeenstemmende samenwerking van den wil en de daad, welke zijne ambitie prikkelde. „Waar een wil is daar is een weg” waren voor hem levenswoorden geworden, die hem bij den arbeid tot volharden aanspoorden.

Voor zijne mineralogische onderzoekingen had hij een der kamers zijner woning als laboratorium ingericht. Doch voor de practijk zijner werkzaamheden was hem het bergland tot arbeidsveld aangewezen. Hij had daar een onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van kolenlagen en minerale oliën om, bij eene welgeslaagde opsporing, tot de opdelving over te gaan.

Gelijk een veldheer met zijn' staf, ging de ingenieur met zijne ondergeschikten op verkenning uit, om eene geschikte plek in het bosch op te zoeken; toen deze gevonden was, begon men den arbeid met het vellen der zware boomen en het weggakken der struiken, waarna men overging tot het oprichten der benoodigde werkplaatsen, meerendeels samengesteld van bamboes en planken, welke materialen in de omstreek overvloedig waren te verkrijgen en aan te schaffen.

De ingenieur had nu werklieden van een' anderen volkstam te zijner beschikking dan op *Borneo*. Daarom legde hij zich op hunne taal, de Soendasche, toe, wat op zijn' omgang met het werkvolk eene goede uitwerking had, wijl de inlander in *Indië* achting heeft voor den European, die de landstaal verstaat.

Wij wenschen de werkzaamheden van den ingenieur

niet in hare bijzonderheden te volgen. Het zij ons genoeg te weten, dat de arbeid goed vorderde, en de ondergeschikten en het werkvolk hunnen chef achting toedroegen wegens zijne bekwaamheid en wilskracht.

Het terrein, waar de ingenieur werkzaam was, was te ver van zijne woning in *Bandoeng* verwijderd, om elken dag den afstand heen en terug te paard af te leggen. Toen de werkplaatsen gereed waren en ook een houten huisje daarbij was gebouwd, liet hij de noodzakelijkste meubels en keukengereedschappen van zijne woning te *Bandoeng* naar 't laatste overbrengen, om gedurende de campagne op 't terrein zelve te wonen. Zoo ook handelden zijne ondergeschikten, die hun' intrek namen in een afgeschoten gedeelte der werkloods, die den mandoers en koeli's tot nachtverblijf strekte.

Het bebouwde terrein was van de vroegere eenzame streek niet meer te herkennen en leverde tegen het vallen van den avond, als allen den arbeid staakten en hun logies opzochten, om zijne eigen huishoudelijke zaakjes te verrichten, een levendig tooneeltje op, dat aan het bivouak in een kampement deed denken.

Des Zaterdags reed de ingenieur naar de stad, vergezeld van zijn' Bandoengschen huisjongen, die hem in zijn tijdelijk verblijf bediende, en keerde des Maandags morgens met dezen naar zijn werk terug.

Eene tijgerjacht.

„Heer! Ik hoor een vreemd geluid.” Met deze woorden wekte Ali, de bediende van den ingenieur, in 't midden van den nacht zijnen meester uit den vasten slaap. „Wat

is er? Welk geluid?" vroeg deze, verschrikt van zijn bed springende. „Ik heb een zwaar snuiven aan den voorwand gehoord en nu en dan een dof gebrom. Hoor! daar is 't weer," antwoordde Ali op fluisterenden toon. „Roep de opzieners en mandoers op," beval de ingenieur. „Heer! wil niet boos wezen op mij, ik durf niet naar buiten gaan," bad de beangste bediende.

Nauwelijks had hij dit gezegd, of zij schrikten beiden op van een hevig geluid, dat zoowel blaffen als brullen mocht heeten. „Een tijger!" riep de ingenieur. „Een tijger!" herhaalde Ali. „Steek de groote lamp aan," beval de eerste. Middelerwijl greep de ingenieur naar zijn geweer, dat altijd geladen stond in een' hoek van 't vertrek, op eene armslengte van zijne slaapstede, en gaf den beveden Ali eene sabel in de hand. Toen deze gereed was met de lamp, sprak de ingenieur: „Komaan! nu samen er op uit." „O, Heer!" smeekte Ali, „waag het toch niet." De ingenieur lichtte echter zelf den sluitboom van de deur en opende deze. Onthutst trad hij terug op het onverwachte gezicht van een' troep inlanders, die met eene brandende fakkel in de eene hand en een slagwapen in de andere, zwijgend vóór het gebouwtje stonden. Het waren zijne mandoers met de koeli's, die daar post hadden gevat, om hunnen heer te beschermen. Zij waren voor het onraad gewaarschuwd door 't getrappel der paarden in den stal, naast hunne slaapplaats in de werkloods. Zonder misbaar te maken, waren zij naar buiten getreden. De hoofdmandoer fluisterde zijnen heer toe, dat een tijger op 't terrein was en duidde hem aan hoe deze was op te sporen, om hem af te maken. De ingenieur keurde den maatregel goed. Men trok in twee tegenover-

gestelde richtingen om de werkloodsen heen, zooveel mogelijk de sporen der tijgerklauwen in den grond volgende. Het overige personeel hield met een geladen geweer de wacht bij den stal.

Plotseling hoorde men een hevig gebrul. Het klonk zóó luid en doordringend over het veld, dat men niet wist vanwaar het kwam. De een zei: „'t komt van den noordkant," een ander: „'t komt van den zuidkant." Men wist niet, waarheen men moest loopen, om den tijger op 't spoor te komen. Zoo geraakte de troep, bestaande uit 25 man, uiteen. De ingenieur had zich bij den machinist achter den stal gevoegd, om, zoo noodig, zijn geliefd paard te beschermen, dat evenals de andere paarden gestadig trappelde van angst.

Eensklaps hieven de koeli's, die zich op 't midden van het terrein weder verzameld hadden, een vervaarlijk geschreeuw aan, terwijl zij de fakkels boven de hoofden zwaaiden.

„Zij zullen den tijger ontdekt hebben," zei de machinist tot den ingenieur, en beiden snelden toe naar den troep. Doch nauwelijks hadden zij zich van den stal verwijderd, of een groote koningstijger met fonkelende oogen sprong daar op een der paarden, sleurde het in den muil mede en verwijderde zich met den buit naar het bosch.

Dit was zoo schielijk in zijn werk gegaan, dat geen der vervolgers het had gezien, terwijl zij ook te ver van den stal verwijderd waren, om den aanval te kunnen voorkomen. Doch het hevig getrappel en het hinniken der paarden had hunne aandacht getrokken. Zij liepen nu allen haastig toe op den stal, waar een der boormeesters zijn paard miste. Een donkere plas bloed wees hun aan wat daar

was voorgevallen, en, 't bloedspoor tot de grens van het terrein volgende, begrepen zij, dat de tijger met zijne prooi in 't bosch was gevluht. Verder onderzoek ware nutteloos geweest. Ieder zocht zijne slaappleats weder op en wachtte, aandachtig luisterende naar elk verdacht geluid, het aanbreken van den dag af.

Toen het dag was geworden, ging men andermaal op onderzoek uit, doch ontdekte slechts de diepe sporen, die de tijgerklauwen in den grond om de werkloods en den stal hadden achtergelaten. Blijkbaar had de tijger zich niet ver van daar verwijderd gehouden.

De hoofdmandoer waarschuwde den ingenieur, dat men nu op zijne hoede moest wezen, en de tijger zeker zou terugkomen, om een der overige paarden weg te rooven. Deze waarschuwing deed den ingenieur er toe overgaan, den stal van eene betere afsluiting te voorzien, en met dit werk begon men onverwijld, waaraan ook Ali, die, nu het gevaar geweken en de dag aangebroken was, den moed had herkrege, ongeroepen deelnam. Verder beval de ingenieur, dat iederen avond tot voorzorgsmaatregel door de wakers wachtvuren moesten worden aangelegd en onderhouden. Daarop werd de gewone dagelijksche arbeid hervat, en ook Ali begon weder aan zijne huis-houdelijke bezigheden.

Tegen den middag van dien dag reed het hoofd van het naastbij gelegen gehucht het terrein op en steeg af vóór het gebouwtje van den ingenieur, die daar binnen bezig was aan eenig teekenwerk. Ali vatte het paardje bij den toom, en eerbiedig naderde het desa-hoofd den ingenieur, die naar buiten was gekomen.

„Heer! In den afgeloopen nacht is in mijn desa een

tijger gezien. Mijne lieden zijn zeer bevreesd. Daarom kom ik uwe hulp inroepen, om met uwe mannen en geweren ons van het ondieer te verlossen. Ik heb een twintigtal lieden tot uw' dienst, om den tijger op te sporen en te doodden. Ik hoop, dat gij mij uwe hulp niet zult weigeren.”

De ingenieur noodigde den tjamat binnen en sprak: „Ik ben bereid, u van den tijger te verlossen. Ook hier is hij van nacht geweest en heeft een onzer paarden medegevoerd.”

Door een' tevreden lach en eene hoofdbuiging toonde het desa-hoofd zijne vreugde over dit gunstige antwoord. De ingenieur liet op het houtblok slaan, en niet lang daarna vereenigde zich al het werkvolk vóór het gebouwtje, op het hooren van het signaal. De ingenieur deelde zijnen mannen het genomen besluit mede, en men toog op ter drijfjacht, voorzien van geweren en allerlei soort van slag- en steekwapens, terwijl een paar mannen met Ali bij de gebouwen achterbleven, om ze te bewaken.

De tjamat leidde als gids den troep, die na een' marsch van ongeveer een uur zich aansloot bij de desa-lieden, die hij op het voorerf zijner woning had verzameld en eveneens met pieken en lanssen waren gewapend.

Het was een dicht bosch, dat de drijvers hadden af te zetten. Daarin moest de tijger zich schuilhouden. Men hoorde evenwel niet het minste geluid, noch zag iets van een bloedig spoor. Hoe enger de kring van mannen werd, hoe angstiger hun het hart klopte, en hoe hachelijker de toestand werd, hoe oplettender zij uitzagen.

Op eens drong den drijvers een ontzettend brullend geblaf door merg en been. Zelfs de tjamat, een ervaren

jager, ontstelde er van. De tijger, die nog bezig was de laatste stukken vleesch van zijne prooi te verslinden, sprong op 't hooren van het geritsel in de struiken op en verscheen eensklaps vlak vóór het paard van den ingenieur. Deze behield zijne tegenwoordigheid van geest, legde het geweer aan op het monster, dat reeds ineendoek voor den sprong, doch het wapen ketste. Terzelfdertijd sprong de tjamat van zijn paard ter hulp toe, onmiddellijk gevolgd van de naastbij zijnde drijvers; twee geweerschoten knalden tegelijk, en de tijger lag in zijn bloed te baden.

In triomf werd de buit naar de werkplaats gedragen, en een paar dagen later hing de huid van den tijger als zegeteeken in 't kantoortje van den ingenieur.

**De familie Kroongevel. — Albert's werkkring. —
De promotiën van Adolf Rosemeijer en
Kapitein Albertern.**

Het avontuur van de jacht op den tijger had — behoudens het verlies van 't geroofde paard — eenige afwisseling gegeven in het stille, eenzame leven, dat men op het terrein leidde. Het had eene onverwachte afleiding veroorzaakt, waarin inzonderheid het werkvolk deelde. Maar de ingenieur verschaftte zich, als de werkzaamheden het veroorloofden, eene meer gereede afleiding, die niet alleen aangenaam, doch ook licht uitvoerbaar was. Daartoe had hij slechts zijn paard te laten zadelen en een' rit van een klein uur af te leggen, om een bezoek te brengen aan den administrateur der kina-onderneming *Sockasari*, die vijf palen zuidwaarts van het terrein was gelegen.

De Heer Kroongevel was een vriendelijk gastheer, die gaarne bezoek ontving van een' Europeaan, daar zijne verlatenheid van de wereld hem weleens zwaar viel. En zijne lieve vrouw en twintigjarige dochter *Rosa* verstonden de kunst, het een' gast aangenaam te maken. De twintigjarige schoone was inderdaad een schoon meisje. Zij bezat de lichtgele tint en de donkere oogen van hare moeder, eene Indische dame. Hare verstandelijke ontwikkeling was boven het middelmatige. Kortom, zij was eene lieve verschijning, en haar lieftalig persootje droeg niet weinig bij tot de aantrekkelijkheid van de gastvrije woning der familie Kroongevel, die Albert gaarne bezocht.

Albert's bezoeken aan deze familie en die, welke hij bij zijne kennissen in *Bandoeng* aflegde, vulden op eene aangename wijze zijn' ledigen tijd aan, dien hij overigens aan de studie wijdde. Hij hield zich niet alleen op de hoogte van de vorderingen der wetenschap, welke op zijn werk betrekking hadden, doch hij schreef ook in vaktijdschriften geologische opstellen, die zeer belangrijk waren voor de industrie en de wetenschap, en de aandacht der regeering trokken.

Hij vermocht weerstand te bieden aan velerlei verleidingen, waaraan Europeanen in *Indië* zich dikwerf overgeven, ten einde eene afleiding voor de verveling te zoeken. Die weerstand kostte hem zelfs geene moeite meer, want hij had reeds vroeg, van af zijne jongelingsjaren, toen hij zich voor de studie begon in te spannen, zijne wilskracht ontwikkeld en deze allengs, door zijne volharding bij menige botsing van den wil en de daad, versterkt. Dit was niet alleen aan zijne studiën en loop-

baan ten goede gekomen, maar had ook zijne zedelijke kracht versterkt, zoodat hij, man geworden, tegen verleiding en teleurstelling bestand was.

Teleurstelling ondervond de ingenieur eveneens in zijn' nieuwen werkring, niet alleen door tegenspoed bij zijnen arbeid, maar ook door de geringe belangstelling in dezen van den resident. Aardverschuivingen en zware regens, die het voltooide werk vernielden, of eene vertraging in het verstrekken van bouw materiaal en werkvolk, 't welk door tusschenkomst van 't gewestelijk bestuur geschiedde, waren de teleurstellingen, die hij ook hier had te ondergaan. Ook hij, hoe ingenomen met zijne betrekking, moest het ervaren, dat geen ambt bestaat zonder lasten.

Men was met het werk in het einde van den oostmoesson begonnen en had hiermede ook een' westmoesson doorgebracht. Men wachtte slechts op het regenlooze getijde van den volgenden oostmoesson, om de werkzaamheden der grondboringen te kunnen voltooien. Daartoe moest men eerst de onstuimige dagen der kentering laten voorbijgaan. Deze kwamen met hunne wind- en regen- vlagen en brachten vóór hun verdwijnen nog menige schade aan getimmerte en dakgeraamte toe.

Eindelijk slaagde de ingenieur in zijne opsporing van de gezochte aardolie. In zijn rapport aan 't hoofdbureau vermeldde hij deze ontdekking en tevens, dat de vondst van steenkool van eene te geringe beteekenis was, om tot eene opdelving daarvan te kunnen overgaan.

In zijne voldoening over den verrichten arbeid en den verkregen uitslag liet hij ook zijn werkvolk deelen. Hij bereidde hun een echt inlandsch feestje, dat ook door de

lieden van de omliggende gehuchten werd bijgewoond. Vlaggedoek en groen versierden de loodsen; van het dak van het huisje des ingenieurs wapperde Nederlands driekleur. De feestelingen werden onthaald op inlandsche gerechten en versnaperingen, luide klinkende muziek begeleidde de volksspelen der eenvoudige lieden, en eene illuminatie op bamboesstaken, hier en daar in den grond geplaat, herschiep des avonds het doodsche emplacement in een levendig tooneeltje. De ingenieur kon niet nalaten, aan zijne ondergeschikten zijne verwondering te kennen te geven over de orde en eensgezindheid, waarmede men feestvierde.

Eenigen tijd later, toen de ingenieur inmiddels naar aanleiding van zijn rapport nieuwe orders van *Batavia* had ontvangen, ving men den voornaamsten arbeid aan, de opdelving van het gevonden mineraal. Ook de voorbereiding van dit werk bracht weder eene groote levendigheid op het terrein aan. Er moesten stoommachines opgesteld, ijzeren leidingbuizen gelegd, putten gegraven worden; kortom, het technische gedeelte der ontginning zelve was thans aan de beurt. Bovendien kwamen metselaars en timmerlieden van de stad aan, om gebouwen van steen op te zetten, wijl het gewone bouw materiaal, het bamboes, niet geschikt was voor de uitvoering der verdere werken. Wij wenschen ook deze wederom niet in de bijzonderheden te volgen en slechts bij de belangrijkste uitkomsten even stil te staan.

Albert's lust in den arbeid werd nog aangewakkerd door de gunstige berichten van zijne verwanten, die hij van hen te *Bandoeng* ontving. Want ging hij geheel op in zijn werk, zijne gedachten aan zijne familie vervulden

tevens zijne ziel. Onder die berichten was één, over de bevordering van zijn' broeder Adolf tot kapitein, wel het meest verrassend voor hem.

Albert was zeer deelnemend van aard, of liever van gemoed, want hij verheugde zich niet enkel in het feit der promotie zijns broeders, doch ook in de vreugde, welke deze bevordering zijne oude moeder moest schenken. Kort te voren was zij nog verrast met de blijde tijding van Kapitein Albertern's bevordering tot majoor. Deze laatste bevordering had de verplaatsing des majoors van *Atjeh* naar *Padang* ten gevolge. Albert had zich te vergeefs gevleid met de hoop, de familie Albertern te *Batavia* te ontmoeten, zoo de majoor naar *Java* ware verplaatst. Gaarne had hij voor deze ontmoeting een verlof naar *Batavia* aangevraagd.

Albert's tweede promotie en huwelijk.

't Was in 't hartje van den oostmoesson. Het gestadige droge weder was zeer bevorderlijk aan het werk: geen ongeval of tegenspoed had dit nog verhinderd of vertraagd. Wanneer de werkzaamheden het toelieten, deed de ingenieur een uitstapje naar de gastvrije woning der familie Kroongewel. Hij kwam daar gaarne, en men zag hem daar gaarne. Zulk een uitstapje deed hem goed, zoowel lichamelijk als geestelijk. Want hij had zich de laatste maanden, van het gunstige getijde profiteerende, overwerkt en overspannen. Dit merkte de vriendelijke gastheer van *Soekasari* op, en hij maakte het zijnen gast gedurende de uren, die deze bij hem doorbracht, zoo aangenaam en gezellig mogelijk. De ingenieur was evenwel niet over

te halen, één nacht over te blijven; hij wenschte elken morgen weder present te wezen op zijn werk.

Doch eenmaal was hij wel genoodzaakt, één, ja meer nachten op *Soekasari* te vertoeven. Zulks geschiedde bij een bezoek in de volgende kentering, toen hij op zijn' rit derwaarts overvallen werd door eene hevige regenbui, die hem in letterlijken zin de koorts op het lijf joeg. Hij was bij zijne aankomst op de kina-onderneming zelfs genoodzaakt, zich onverwijld naar bed te begeven, zóó hevig was de aanval der koorts.

De ingenieur liet door een' bode te paard aan een' zijner Europeesche ondergeschikten, wien hij, bij afwezigheid, de leiding der werkzaamheden opdroeg, zijn' toestand en zijne verdere orders weten.

Albert's plotselinge ongesteldheid was voor hem, die zich weder veel genoeg van zijn bezoek had voorgesteld, een „*koopje*”, zooals men in *Indië* eene teleurstelling noemt.

Gastheer en gastvrouw zorgden om strijd voor hun' zieken logé. Zij zagen dan ook hunne moeite binnen een paar dagen beloond door de beterschap van hunnen patient. Hij gevoelde zich echter nog te zwak, om onmiddellijk na zijne herstelling terug te keeren. Ook ware zulks wel een weinig ondankbaar geweest jegens den gastheer en de gastvrouw, die zich hadden vermeid in het aangename gezelschap van hunnen logé.

En de lieve Rosa? Ook zij verheugde zich in de herstelling en de aanwezigheid van Albert. Zij had zich als zijne ziekenverpleegster op den achtergrond gehouden, doch niettemin werkzaam deelgenomen aan de verzorging van den patient. Het was hare hand, die den

verfrisschenden drank bereidde, waarmede de zieke zich den dorstigen mond laafde, of de ruikers schikte, die elken morgen de ziekenkamer met hunne zachte geuren vervulden en 't oog van den herstellende bekoorden door hunne liefelijke kleuren.

Nadat Albert eene geheele week de gast was geweest van de familie Kroongevel, keerde hij hersteld, doch zich nog zwak gevoelende, eerst naar zijn werk op het terrein terug en daarna naar zijne woning in *Bandoeng*. De aanval der koorts scheen wel hevig geweest te zijn, want niettegenstaande de goede verzorging, die Albert op *Soekasari* had genoten, had zij hem nog niet geheel verlaten. Hij stelde zich daarom onder behandeling van den geneesheer te *Bandoeng*, en deze achtte het, na zijnen patient eenige malen te hebben bezocht, voor hem noodig, eene maand rust te nemen in een gezond bergklimaat.

Niet zoodra had de Heer Kroongevel van Albert dezen raad van den geneesheer vernomen, of hij noodigde zijnen vriend uit, den voorgeschreven rusttijd op zijn landgoed door te brengen. Gaarne nam Albert de uitnoodiging aan. Het binnenlandsch verlof was spoedig verkregen, en reeds kort daarna bevond hij zich in den schoot der familie Kroongevel.

Albert's vacantie was een gelukkige tijd voor hem. De rust, die hij in het kalme huisgezin genoot, was hem dubbel aangenaam door de gulle gastvrijheid en het bewustzijn, dat de werkzaamheden op het terrein haren gewonen, geregelden gang gingen. Elke week werd hij hiervan ingelicht door zijn' eersten opziener, die hem verslag kwam geven van den loop van het werk en bij zijn vertrek nieuwe orders van den chef ontving.

Albert was reeds meermalen in de gelegenheid geweest de gastvrijheid als eene maatschappelijke deugd in *Indië* te ondervinden en te waardeeren. Doch nimmer had hij haar zóó op prijs gesteld, als tijdens zijn bezoek op *Soekasari*. Zij was namelijk ongedwongen en vindingrijk in 't verschaffen van allerlei afleidingen en genoegens. Men bezocht schilderachtige plekjes in bosch of veld, een' waterval of een bergmeer, men reed paard of spelevaarde; kortom, men maakte den logé 't verblijf zoo aangenaam mogelijk. Albert gevoelde dan ook zijne krachten bij den dag toenemen, en niet enkel het lichaam, maar ook de geest werd versterkt door de natuurlijke kuur, die hij onderging.

De lieve, vroolijke Rosa droeg niet weinig bij tot het gezellige samenzijn. Haar zang en pianospel verhoogden de opgeruimdheid. Ter vergelding van dit genot, dat Albert niet met gelijke munt kon terugbetalen, droeg hij met zijne welluidende stem een schoon gedicht voor, of las Rosa een hoofdstuk voor van een' harer geliefde schrijvers.

Hoe meer Albert zijne lieve vriendin leerde kennen als een verstandig en ook als een handig meisje, dat hare moeder ijverig bijstond in het beheer der huishouding, hoe liever hij haar vond. Hij, die in eigen ouderlijk huis de zachtzinnigheid zijner moeder en zuster had leeren waardeeren en kennen als eene groote macht, aan dewelke men zich gaarne onderwerpt, ontdekte al spoedig ook in Rosa deze vrouwelijke deugd. Deze gaf in zijn oog aan hare verschijning iets engelachtigs.

Rosa had allengs Albert zóó lief gekregen, dat zij wel altijd bij hem wenschte te blijven. Ook Albert ver-

langde ten opzichte van Rosa niets liever, en hij koesterde de stille hoop, dat zij zijne vrouw mocht worden. Vóór hij, volkomen hersteld, *Soekasari* verliet, hadden zij elkaar hunne wederzijdsche wenschen medegedeeld.

Wij zien Albert weder vóór zijne schrijftafel zitten in zijn huiskantoor te *Bandoeng*. Hij kon het niet langer uitstellen, zijne moeder deelgenoot te maken van het geluk, dat hij op *Soekasari* in zijne Rosa had gevonden, en hare toestemming in zijn huwelijk met 't meisje te vragen, zoo hare ouders hierin bewilligden:

Geheel versterkt, betrad de ingenieur weder zijn arbeidsveld. Hij was verrast met de vorderingen, die men met het werk tijdens zijne afwezigheid had gemaakt. De ontginning was in volle werking en leverde buitengewone uitkomsten. Een afzonderlijk personeel werd den ingenieur voor de exploitatie toegevoegd, en hij keerde naar zijne standplaats *Bandoeng* terug, waarheen hij zijn huishouden overbracht. Slechts nu en dan bezocht hij het terrein, om de werkzaamheden na te gaan. Zijn arbeid bepaalde zich thans hoofdzakelijk tot bureauwerk te zijnen kantore in *Bandoeng*.

Kort na de ontvangst van het antwoord zijner moeder op zijn' belangrijken brief, in 't welk zij haren zoon hare vreugde mededeelde over zijn geluk en hare toestemming tot zijn huwelijk gaarne schonk, deed Albert bij den Heer en Mevrouw Kroongewel aanzoek om de hand hunner dochter. Dezen gaven van ganscher harte hunne toestemming tot zijn huwelijk met Rosa.

In verband met zijn huwelijksplan huurde Albert nu eene ruimere, fraaiere woning te *Bandoeng* en richtte haar zoo gemakkelijk en gezellig mogelijk in voor de aan-

staande jonge huisvrouw. De tijd van het huwelijk werd eerst bepaald aangewezen door eene gewichtige gebeurtenis in Albert's ambtenaarsloopbaan, namelijk zijne tweede bevordering, tot ingenieur der eerste klasse.

Albert's huwelijk werd te *Bandoeng* gesloten en op *Soekasari* feestelijk gevierd. Behalve de vrienden der beide partijen waren ook alle ondergeschikten van den ingenieur genoodigd. Na afloop van het huwelijksfeest betrok het jonge echtpaar de nieuwe woning, die voor Albert eene behaaglijke rustplaats zou worden na den dagelijkschen arbeid.

Albert wordt vader. — Ontmoeting van Albert en Dora. — Albert keert naar 't vaderland terug.

De verplaatsing van de jonge Mevrouw Rosemeijer van het afgelegen kina-land met zijne stille omgeving naar de meer bewoonde en drukker hoofdplaats *Bandoeng* was voor haar een groote overgang. Zij kwam reeds spoedig na hare komst daar in kennis met de meeste Europeesche familiën en maakte zich onder dezen vele vriendinnen, door haar lief, zacht karakter en haren beschaafden conversatietoon. Ook de ingenieur had zich door zijne innemende persoonlijkheid vele vrienden gemaakt onder de ambtenaren, die in hem den beschaafden en kundigen man waardeerden. Men noemde dan ook de familie Rosemeijer met recht eene „aanwinst” voor de plaats.

De ingenieur had zijne bezigheden te verdeelen over de mijnontginning in de desa en een hem nieuw opgedragen werk in de kota, of hoofdplaats, namelijk artesische grondboringen. Zijne administratieve werkzaamheden verrichtte hij in het kantoor aan zijne woning.

In stil geluk en rustige bezigheid brachten de ingenieur en zijne echtgenoot eenige jaren te *Bandoeng* door. Zij ontvingen dikwijls bezoek van Rosa's ouders, die alsdan getuigen waren van het huiselijke geluk hunner kinderen. Toen dit nog verhoogd werd door de geboorte van een' zoon, dien de ouders naar den grootvader en vader Albert noemden, bleef Mevrouw Kroongevel zelfs eenige dagen lang de logée van hare dochter. De jonge wereldburger bracht heel wat drukte in het stille huisgezin teweeg en hield Papa Rosemeijer nog meer gebonden aan zijne woning, dan hij reeds aan zijn te-huis gehecht was. Het waren echter zachte banden, die de kleine Albert in de handjes hield en al vaster aantrok, naar gelang Papaatje meer in zijne nabijheid was.

De familie Rosemeijer bleef langen tijd gespaard voor tegenspoed, doch deze gelukkige toestand zou niet bestendig wezen. Reeds gedurende dertien jaren vertoefde de ingenieur in *Indië*, en het tropische klimaat begon zijn' schadelijken invloed op zijne gezondheid uit te oefenen. Hoewel zijn sterk gestel een krachtig weerstandsvermogen tegen de zenuwverslappende warmte bezat, hadden zijne werkzaamheden de lichaamskrachten uitgeput, en raadde zijn geneesheer hem aan, herstel van gezondheid in *Nederland* te zoeken. Alvorens tot dezen stap over te gaan, vroeg Albert een binnenlandsch verlof naar *Batavia* aan, ten einde zich ook daar onder behandeling van een' dokter te stellen en, zoo noodig, zich aan het officieele geneeskundige onderzoek te onderwerpen, dat voor een buitenlandsch verlof naar *Europa* geëischt wordt.

Eene maand vertoefde de familie Rosemeijer te

Batavia in een logement, doch de toestand van den ingenieur werd eerder erger dan beter. Toen hij ook hier van zijnen geneesheer den raad ontving, voor zijne herstelling naar *Nederland* te gaan, besloot hij een tweejarig verlof naar *Europa* aan te vragen.

Toen werden de voorbereidselen gemaakt voor de reis naar *Nederland*. Voor deze gelegenheid bevond de ingenieur zich op het kantoor der Stoomvaart-Maatschappij *Nederland* in de Oude stad, toen hij daar tot zijne groote verwondering en vreugde onverwachts de familie Albertern ontmoette. Deze was daar ook juist aangekomen van hare reis van *Padang*, vanwaar de majoor was verplaatst naar *Semarang*. Deze ontmoeting hadden de Heer en Mevrouw Albertern zich eerst te *Bandoeng* als eene verrassing voorgesteld, want de beide familiën waren door het onverwachte hunner omstandigheden onkundig gebleven van elkaars toestanden.

Toen de zaken in de Oude stad waren afgedaan — voor den ingenieur bestaande in het bespreken van passage en voor den majoor in 't bezorgen zijner bagage —, keerde Albert met de familie Albertern naar zijn logement terug, waarin ook deze haren intrek nam.

Na vele jaren gescheiden te zijn geweest, ontmoetten broeder en zuster elkander dan weder. De kennismaking der behuwdzusters en de eerste samenkomst van beider kinderen — van *Dora* nog vermeerderd met een dochtertje *Johanna*, naar hare moeder genoemd — schonken Albert en *Dora* eene groote vreugde.

Er werd besloten in dit familie-onder-onsje, dat Albert alleen zou terugkeeren naar *Bandoeng*, om daar zijne zaken vóór zijn vertrek te regelen, terwijl Rosa met

haar zoontje onder de hoede der Albertern's in het logement zou blijven.

Nog eene geheele week hadden de majoor en de ingenieur, den tijd, voordat de eerste zijne nieuwe bestemming had op te volgen en de laatste de reis naar patria ging ondernemen, en konden dus de verwanten zoo lang elkaars bijzijn genieten. Albert beëindigde dan ook spoedig zijne zaken in *Bandoeng*, om zoo lang mogelijk bij Dora te kunnen vertoeven. Bij zijne terugkomst te *Batavia* was hij vergezeld van zijne schoonouders, die van de vertrekkenden persoonlijk afscheid wenschten te nemen.

Toen daarop het afscheid volgde, verzachtte de herinnering aan den stillen wensch der moeder, dat broeder en zuster elkander eenmaal in „*de Oost*” zouden ontmoeten, hun beider scheiding.

De stoomfluit der *Prins van Oranje* stiet het sein tot de afvaart uit, dat luide langs *Tandjoeng-Priok's* kaden klonk. De Albertern's en de Kroongewel's stonden op den wal een laatst afscheid aan Albert en Rosa toe te wuiven. De schroef van het stoomschip deed hare eerste aswenteling, die door ontelbare andere zou worden gevolgd, en de afstand dercheidenden werd al grooter en grooter, tot vaartuig en kust uit 't gezicht verdwenen. Ook wij roepen onzen reizigers eene goede reis en behouden aankomst in het vaderland toe.

De mailreis. — Het wederzien.

Reeds spoedig na de afreis van *Batavia* ondervond Albert den heilzamen invloed der zeelucht op zijnen

gezondheidstoestand, en vóórdat de *Prins van Oranje* het eilandje *Perim* in straat *Bab-el-Mandeb* aandeed om kolen in te nemen, gevoelde hij zich sterker. Van deze tweede halte — de reede van *Padang*, waar nog een paar passagiers waren opgenomen, was de eerste geweest — werd de reis vervolgd door de *Rode zee* en vertoefde de boot na hare doorvaart langs het belangwekkende *Kanaal van Suez* eenige uren te *Port-Said*. Het koelere Europeesche klimaat was hier reeds waar te nemen, en Albert gevoelde er de goede uitwerking van. Toen *Port-Said* achter 't roer lag, doorkliefde de stoomer de eerste Europeesche zee, de *Middellandsche*, en nadat de schoone straat van *Messina* was gepasseerd, kwam hij twee dagen later behouden te *Genua* aan. De geheele reis, van *Batavia* tot deze zeestad, had 27 dagen geduurd. Ongeveer tien dagen later zou de *Prins van Oranje* na zijne omreis door de straat van *Gibraltar* over de *Spaansche zee* en het *Kanaal* het einddoel der reis, de haven van *IJmuiden*, bereiken.

Maar Albert debarkeerde met de zijnen reeds te *Genua*, om de reis naar 't vaderland met den spoortrein over *Lyon* en *Parijs* te bespoedigen. Hij verlangde te sterk, zijne moeder en zijne broeders zoo spoedig mogelijk weder te zien. Hoe groot was daarom zijne blijdschap, toen hij, aan wal gekomen, zijne beide broeders Jan en Adolf daar aantrof. Zij hadden hem deze verrassing bereid deels uit eigen beweging, deels op 't verzoek der moeder. De bekoorlijkheden der Europeesche steden, die het reisgezelschap verder voorbijstoomde, konden Albert niet verlokken tot een oponthoud, zóó vurig verlangde hij, in den kortst mogelijken tijd bij zijne moeder te zijn.

En daar ontmoetten zij elkaar eindelijk, moeder en

zoon. Nimmer had Albert eene vreugde gevoeld, welke hem zóó aandeed als die van het wederzien dier oude vrouw, oud geworden in jaren, maar hem gedurende de lange scheiding steeds bijgebleven op den leeftijd, toen hij haar verliet.

Het is niet het harde der scheiding, dat tot weemoed stemt, al wordt het ook eenigszins verzacht door de hoop op het wederzien; maar het is het „hoe” en „onder welke omstandigheden” men elkaar zal wederzien, 't welk de ziel met tallooze bekommelingen vervult en met voortdurende overdenkingen bezighoudt.

Werd het zielsverlangen der moeder bij dit wederzien voldaan?

Stond daar niet vóór haar, de geliefde zoon, nog steeds haar Benjamin, met zijn mannelijk voorkomen, zijn open gelaat, waarop de levenservaring haren stempel had gedrukt? Stond hij daar niet vóór haar, niet alleen onbedorven, maar verheerlijkt door den zegenrijken invloed der wilskracht? Stond hij daar niet vóór haar, als riep zijne geheele persoonlijkheid haar op zegevierenden toon toe: hier ben ik weder, moeder!

En hoe de vreemde schoondochter werd opgenomen, vreemd door het Indische bloed, dat het hare was! Reeds bij den eersten aanblik gevoelde de schoonmoeder sympathie voor de vrouw, aan wie haar zoon zijne liefde had geschonken.

En hoe de tjoetjoe, het kleinkind, werd opgetild en gekust, alsof het een schat ware, dien de grootmoeder met het hart en de lippen wenschte te wegen en te toetsen, om er de waarde van te taxeeren.

Welkom in het vaderland! Welkom thuis! roepen ook wij Albert en den zijnen toe.

Zoodanige gebeurtenissen als deze van het wederzien van moeder en kind na 't verloop van een gedeelte menschenleven behooren tot de zegeningen, die God den mensch op zijn levenspad schenkt, om Zijne beproevingen als leeringen te kunnen waardeeren.

Weldra drukten ook de twee vrienden Johan en Albert elkaar de hand. Zelfs de oude Neel deelde in de welkomstvreugde, terwijl de kleine Albert zich bij de kinderen van Oom Jan — die twee zoons en twee dochtertjes bezat — aansloot en zich al spoedig in zijne nieuwe wereld thuis gevoelde.

Kapitein Rosemeijer logeerde nog den laatsten dag van zijn verlof bij zijn' broeder Jan en vertrok daarop naar zijne garnizoensplaats *Dijkpost*, welke hij na zijne bevordering tot kapitein met *Postdijk* verwisseld had. De Heer Van der Hucht bekleedde nog steeds zijne betrekking aan 't Gymnasium te *Postdijk*. Beiden, de kapitein en de docent, waren ongehuwd gebleven.

Albert besloot, zich gedurende den tijd van zijn verlof in zijne geboorteplaats te vestigen. Zijne middelen veroorloofden hem, eene weelderig ingerichte en lief gelegen villa op eene der buitenwijken van *Postdijk* te huren, en hij wist zijne moeder over te halen, bij hem te komen inwonen. Door de zorg van Albert vond de oude Neel een onderkomen in een hofje voor oude vrouwen te *Postdijk*.

Toen de voornaamste beschikkingen waren gedaan, bezocht Albert zijne oude vrienden en kennissen in de stad. Ook Leen werd niet vergeten. Het was een net, zindelijk huisje, dat zij met haren man en hare vijf kinderen bewoonde, en waarin zij eene kleine nering dreef, ten einde

haren man, die nog als brievenbesteller werkzaam was, in de broodwinning voor het gezin te steunen. Bij 't verlaten van het huisje reikte de kleine Albert, die zijn' Pa vergezelde, Leen eene gesloten enveloppe toe, die een' korten tijd later — de winter was in aantocht — haar en de haren eenige warme kleedingstukken bezorgde.

Mochten al eenige van Albert's vroegere vrienden en kennissen tijdens zijn verblijf in *Indië* naar elders zijn verspreid, de meeste hunner ontmoette hij toch weder. Hij trof hen, meende hij, veel veranderd aan, zoowel in de uitdrukking der vriendschap als in hunne levensbeschouwing. In deze meening dwaalde hij echter; hij zelf was veel veranderd, terwijl de meeste zijner vrienden dezelfden waren gebleven. Zijn blik was verruimd geworden door zijne levenservaring en menschenkennis. Doch daar hij in *Indië* geleerd had, met allerlei slag van menschen om te gaan, was hij weldra op een' goeden voet met zijne oude bekenden.

Hendrik's uiteinde aan Albert geopenbaard.

Albert kon zijne moeder niet te veel of te lang verhalen van zijn leven in *Indië*. Hoewel hij haar in zijne brieven trouw over zijne levenswijze aldaar had geschreven, wenschte zij van zijne lippen er nog meer van te hooren. En ook over Dora, haren echtgenoot en hare kinderen kon Albert naar Mama's zin niet uitgepraat geraken. Zijne jongste ontmoeting met Dora vertoonde zich aan haar geestesoog als een heerlijk schilderij, waarvan de aanschouwing een' zoeten lach over haar gelaat

spredde, gelijk de morgenzon met haar stralen 't veld verlicht. De oude dame gedroeg zich gelijk een kind, dat bij 't luisteren naar eene vertelling bij 't einde daarvan telkens uitroept: nog meer! nog meer!

Zoo was Albert eens op een' winteravond in de kamer zijner moeder juist bezig met 't vertellen van de executie van den soldaat, dien hij te *Batavia* had zien fusilleeren, toen hij hierin gestoord werd door het bezoek van een' ouden heer, die zich had laten aandienen als den vader van zijn' schoolkameraad Hendrik, en dien Albert in zijne eigen kamer ontving.

„Ik neem de vrijheid u een bezoek te brengen, Mijnheer Rosemeijer! daar ik u wensch te vragen, of u mijn' zoon Hendrik in *Indië* gekend of mogelijk weleens ontmoet heeft,” sprak de oude heer, toen hij plaats had genomen op den hem aangeboden stoel.

„Ik heb uw' zoon in *Indië* niet ontmoet, Mijnheer! en meende, dat hij indertijd naar *Amerika* was gegaan,” antwoordde Albert.

„Dat heb ik vroeger ook gemeend, maar deze meening was verkeerd. Mijn zoon moet in *Indië* zijn, en ik veronderstelde, dat hij wellicht u, die door uwe maatschappelijke positie daar wel een bekend persoon was, als oude kennis zou hebben opgezocht.”

„Dergelijke veronderstellingen maakt men hier te lande wel meer, maar als men bedacht hoe uitgestrekt *Indië* wel is, zou men daarvan terugkomen. Toch gebeurt het weleens, dat tengevolge van de mutatiën onder de ambtenaren dezen elkaar als oude kennissen ontmoeten, doch zoo'n ontmoeting is eerder toevallig dan opzettelijk. — Welke betrekking bekleedt uw zoon in *Indië*?”

„Hij is militair, maar hij zelf heeft mij nooit iets van zich doen weten.”

„Dus u weet ook niet welken rang hij bekleedt?”

„Ook dit niet, Mijnheer Rosemeijer!” antwoordde de oude man zuchtend.

„Moge mijne belangstelling in een oud schoolkameraad u niet als nieuwsgierigheid voorkomen bij mijne vraag, hoe u weet dat uw zoon in *Indië* en militair is.”

„Een vriend van mij, de Heer Rottingvel Maar ik hinder u toch niet, Mijnheer Rosemeijer?”

„Volstrekt niet, 'k verzoek u te vervolgen.”

„Mijn vriend Rottingvel dan ontving eenige jaren geleden van het departement van koloniën de kennisgeving van het overlijden zijns zoons te *Batavia*.”

„En deze zoon was ook militair?”

„Ja, Mijnheer Rosemeijer! De jonge Rottingvel overleed als soldaat in *Indië*, doch leeft nog als boekhouder in zijn vaders zaak.”

„Dit is eene geheimzinnige geschiedenis.”

„Dit is zij, Mijnheer Rosemeijer! vooral voor mij, omdat ik vermoed, dat zij in verband staat met die van mijn' zoon. Ik vleide mij met de hoop, dat u mij misschien eenige gegevens aan de hand kon doen.”

„Op welke gronden vermoedt u dat verband?”

„Omdat,” antwoordde de bezoeker op haperenden en fluisterenden toon, „het gerucht vroeger was verspreid, dat mijn zoon onder den geleenden naam van zijn' vriend, den jongen Rottingvel, dienst had genomen bij het Indische leger.”

„En was dit laatste den jongen Rottingvel bekend?”

„Neen, Mijnheer Rosemeijer! maar wel, dat mijn

zoon op goed geluk naar *Indië* was gegaan en daar na een verblijf van twee jaren had dienstgenomen.”

„Kon die vriend van uw' zoon u geene nadere inlichtingen geven?”

„Alleen wist hij mij het stamboeknummer van mijn' zoon te noemen.”

„En dat is?”

„No. 12004 Maar, Mijnheer Rosemeijer! wat deert u? U verbleekt plotseling.”

„Och, 'tis niets. 't Is mijn Indische kwaal, die mij soms duizelig maakt en dan plotseling bleek doet worden.”

„Ik mag u niet langer storen, Mijnheer Rosemeijer! en dank u voor de welwillendheid, waarmede u mij te woord heeft gestaan,” sprak de oude heer, opstaande en de kamer verlatende.

„Het spijt mij,” antwoordde Albert, die zich vermand had, als wilde hij eene plotselinge aandoening onderdrukken, „dat ik aan uw verlangen niet heb kunnen voldoen. Gaarne was ik den vader van een oud schoolkameraad van dienst geweest.”

Albert zag medelijdend den ouden vader heengaan. De ontmoeting had hem aangedaan. „Dan was Hendrik het toch werkelijk, die te *Batavia* werd gefusilleerd,” dacht Albert, toen hij weder alleen was. Deze ontdekking had hij den ouden vader niet willen mededeelen, hij wilde hem dat verdriet besparen. Zeker had de jonge Rottingvel evenzoo gedacht en hiernaar gehandeld, door den vader zijne onvoldoende inlichting te geven. Ook vermoedde Albert door de weifelende antwoorden en vergoelijkende mededeelingen des vaders, dat deze meer van de geschiedenis wist, dan hij had laten

blijken, en zulks verhoogde zijn medelijden met den armen ouden heer.

Albert sprak met zijne moeder niet verder over de droevige zaak, toen hij haar weder had opgezocht in hare kamer. Doch de gedachte aan het treurige uiteinde van zijn' ouden schoolkameraad — hij twijfelde er thans niet meer aan, of de soldaat, dien hij voorheen te *Batavia* had zien ter dood brengen, was Hendrik geweest — verliet hem niet gedurende den verderen avond en bracht hem de hem bekende feiten uit diens jeugd in herinnering.

Wij herinneren ons Hendrik's plotseling verdwijnen uit *Postdijk* na den beganen diefstal in den sigarenwinkel. Nadat alle nasporingen omtrent zijn verblijf door zijnen vader en ook door de politie waren gebleken vruchteloos te zijn, deed omstreeks een jaar later het praatje de ronde onder de bekenden van den gevluchte, dat deze naar *Amerika* was gegaan en het hem daar aanvankelijk zelfs goed ging. Sinds dien tijd had men verder niets meer van hem vernomen.

Het vage gerucht omtrent deze vlucht was evenwel onwaar: niet in *Amerika* had hij een toevluchtsoord gevonden, maar wel degelijk in *Indië*, welk toevluchtsoord hem, door eigen schuld, een noodlottig oord werd.

Kort na Hendrik's vlucht vertrok de *Prins Alexander* van *IJmuiden*. Onder het detachement kolonialen, aan boord van dit stoomschip, was Hendrik te vinden. Hij zou echter geen antwoord hebben gegeven, als men hem geroepen had bij zijn' familienaam, want hij had te *Harderwijk* dienst genomen als soldaat bij 't leger in *Indië*, onder den valschen naam van Rottingvel. Hij was op eene listige wijze in 't bezit gekomen van de stukken, die hij

noodig had voor zijne verbintenis. Hij had zich namelijk gedragen, alsof hij de vader van het jonge mensch was, dat dien naam droeg, en als pseudo-Rottingvel de vereischte stukken aangevraagd door middel eener valsche handteekening.

Ook aan boord van het stoomschip gaf Hendrik zich heimelijk over aan zijn' hartstocht voor het spel, hoewel het kaartspelen ten strengste was verboden. Hij bezat met het restant van zijn handgeld, waarvan hij een groot gedeelte met nieuwe kornuiten had verbrast, nog de gestolen geldsom, die hij, zoodra hij besloten had te vluchten en dienst te nemen, niet meer bestemd had voor de betaling zijner speelschuld. Van geld en speelkaarten voorzien, was hij aan boord gekomen en bij kameraden, onder wie even slechte sujetten als hij schuilden. De krijgstucht en het toezicht op het dobbelen voorkwamen evenwel menigmaal eene uitbarsting der hartstochten, door 't spel opgewekt.

Toen het transport te *Batavia* was aangekomen, werd Hendrik ingedeeld als infanterist bij 't garnizoen te *Meester-Cornelis*. Wat hij nog overhield van zijn geld, werd spoedig in gezelschap van dronkaards verbrast. En toen Hendrik niets meer bezat, dan wat hij als soldij ontving, gevoelde hij zich diep ongelukkig en bracht zich zijne vroegere dagen met heimwee en wrevel te binnen. Hij zonk hoe langer hoe dieper in verderf en gevoelde zich hoe langer hoe ellendiger. Het spel en de drank werden hem eindelijk de eenige afleiding voor zijn heilloos bestaan, doch verleidden hem tevens tot velerlei zonde en misdaad, tot hij zich eens in eene vlaag van razernij aan zijn' superieur vergreep, op welke misdaad zijne doodstraf volgde.

Aldus was het treurige uiteinde van Hendrik, aan 't slot van dit hoofdstuk Albert Rosemeijer geopenbaard.

Albert gaat reizen. — De kleine Albert en zijne Ma.

In 't voorjaar, dat op den eersten winter volgde, dien Albert in zijne geboorteplaats doorbracht, gaf hij uitvoering aan zijne reisplannen, die hij in *Indië* als even zoovele iliusiën had gemaakt. Hij wenschte eenige wereldsteden van *Europa* te zien, niet enkel om er de eigenaardige genoegens en afleidingen te smaken, maar ook om zijne kennis te verrijken met de indrukken, welke hij daar zou ontvangen van de bezoeken aan wetenschappelijke instellingen, die met zijne studiën in verband stonden. Hij hield zich namelijk nog steeds door studie op de hoogte van de vorderingen der wetenschap, en zijn naam als wetenschappelijk man was door zijne geschriften niet alleen in *Indië*, maar ook in *Nederland* bekend.

Hij wilde dan *Parijs*, *Berlijn*, *Weenen* en *Londen* bezoeken. Hoe gaarne zijne broeders Jan en Adolf hem op zijne uitnoodiging wenschten te vergezellen, konden zij zulks niet doen; de eerste, omdat zijne zaken hem aan 't kantoor gebonden hielden, de tweede, omdat hij daartoe geen verlof kon bekomen.

Wij zullen onzen toerist niet op zijne uitstapjes volgen, maar liever achterblijven bij zijne echtgenoot en moeder.

Rosa hield hare schoonmama trouw gezelschap tijdens de afwezigheid van haren echtgenoot. Zij had het hart der oude dame gewonnen door haar lief, zacht karakter,

dat de schoonmoeder aan hare Dora herinnerde, over wie Rosa vaak in liefde met haar sprak. Zij, die voor de eerste maal in *Nederland* was, wist zich goed te schikken in de Hollandsche levenswijze, wat de schoonmoeder beschouwde als een offer, uit liefde voor haren zoon gebracht. Ook Rosa hield hare schoonmama belangstellend bezig met gesprekken over *Indië* en deed dit op zulk een' zachten, welluidenden toon en in zulke beschaafde bewoordingen, dat zelfs een vreemde gaarne naar haar geluisterd had.

Vaak was de grootmoeder getuige van lieve tooneeltjes tusschen Rosa en Albertje, welke de oude dame met een' glimlach op het eerwaardige gelaat, omlijst door zilverwitte haren, rustende in haar' fauteuil, stilzwijgend gadesloeg.

Zulk een huiselijk tafereeltje, waardig om door den schilder op 't doek te worden gebracht, willen wij eens afzien en 't gesprek tusschen Mama en Njootje — zoo noemde de moeder haar zoontje — afluisteren.

Vooraf een ruwe schets.

De jonge Mevrouw Rosemeijer zit aan de tafel, met het A-B-boek vóór zich van den kleinen Albert, die naast haar staat. De grootmoeder zit in haren fauteuil dicht bij de tafel, tegenover hare schoondochter. De les vangt aan. De jeugdige leerling, die van zijn spel is afgeroepen, toont weinig lust te hebben in de letteroefening. Hij heeft zijne Ma aarzelend genaderd en slaat de oogen op de opengeslagen bladen van zijn A-B-boekje, waar zij den vinger houdt onder de letter **P**.

Mama. „Wil Njootje nu weer een poosje bij Maatje lezen? — Hoe heet deze letter ook weer?”

Njootje. „**B**, Maatje!”

Mama. „Neen, Njootje! 't is geen **B**. Je weet het wel. Gisteren heeft Njootje 't goed gezegd.”

Njootje. *(met 't hoofdje op de armpjes boven de tafel geleund, zijne Ma schuin aanziende op smeekenden toon)* „**D**, Maatje!”

Mama. „Weer fout! Zeg het nu beter, of . . .”

Njootje. „**R**, Maatje!”

Mama. *(op driftigen toon)* „Njootje is stout. Ga daar in den hoek staan!”

De kleine vent gaat naar de aangewezen plaats en staat pruilend daar een poos, terwijl de moeder vóór de tafel blijft zitten. Een paar minuten later roept zij Albertje weder bij zich.

Mama. „Kom hier, Njootje! Zeg het nu goed. Hoe heet deze letter?”

Njootje. „**T**, Maatje!”

Mama. *(zich boos toonende)* „Weer mis, en je weet het wel. Je bent een ondeugend kind. Ga nu naar beneden in de gang, voor straf.”

Albertje gaat schoorvoetend naar de genoemde strafplaats. Toen hij zich uit de kamer verwijderd had, zagen schoondochter en schoonmoeder elkaar glimlachende aan, als vermaakten zij zich in de schalksche ondeugd van 't ventje, dat om zijn' weezin in de letteroefening er een spelletje van maakte. Eenige oogenblikken later ging de moeder naar de trap en riep: „Weet Njootje 't nu goed?” Daar klonk de kinderstem weder op smeekenden toon: „**S**, Maatje!”

Mama. „Stoute jongen! Nu moet Njootje naar den kelder, voor straf.” *(tot het dienstmeisje)* *Lena!* breng Njootje in den kelder en kom gij daarna boven.”

Toen de wederspannige leerling naar den kelder was geleid, waar hij had na te denken over de zonde zijner halsstarrigheid of over den naam der letter, kwam *Lena* boven en ontving van de jonge Mevrouw de opdracht, om na verloop van een kwartiertje de huisbel te laten luiden en eene verdichte boodschap aan te kondigen, die wij op 't oogenblik der uitwerking zullen vernemen.

Daar klonk de huisbel, *Lena* opende kwansuis de huisdeur en riep met luider stem, opdat hare boodschap Albertje's oor zou bereiken: „Mevrouw! compliment van Mevrouw Engel — eene kennis der familie Rosemeijer, met wier kinderen Albertje vaak speelde en uitging —, of Albertje van middag met de kinderen mag meegaan naar buiten.”

„Zeg aan 't meisje van Mevrouw Engel, dat Albertje niet mag uitgaan, omdat hij zijn lesje nog niet kent,” riep Mevrouw Rosemeijer *Lena* toe.

Terzelfder tijd klonk eene heldere stem juichend uit den kelder: „**P**, Maatje!”

Zoo losten zich het letterraadsel en de snaaksche halsstarrigheid van het knaapje op, tot voldoening der moeder, die een noodleugentje had te baat genomen, om haar kind zijne hoofdigheid af te leeren.

Dergelijke tooneeltjes hadden er meer plaats tot stil genoegen der grootmoeder, die in den kleinen Albert het beeld terugzag van haren eigen zoon op denzelfden leeftijd. Hoewel de oude dame 't noodleugentje harer schoondochter niet kon goedkeuren, verheugde zij zich toch heimelijk in de ontkiemende schrandtheid, waarvan haar kleinkind vaak blijken gaf.

**De 75ste verjaardag van de weduwe Rosemeijer. —
Haar dood. — Albert keert naar Indië
terug. — Besluit.**

Groot was de vreugde, die op de villa *Rustoord* heerschte over Albert's terugkomst van zijne buitenlandsche reis. Hij werd met gejuich ingehaald door zijn zoontje, die, vergezeld van Lena, den gelukkigen vader op de laan der villa te gemoet ging, en door zijne vrouw en moeder met blijdschap verwelkomt. Toen de eerste, hartelijke begroetingen waren gewisseld, werden de reisgeschenken als even zoovele verrassingen en souvenirs voor den dag gehaald: voor Mama een prachtig plaatwerk, een volledig album van fotografieën der bezochte streken en plaatsen; voor Rosa fraaie toiletzaken en voor Albertje een schat van speelgoed, terwijl Albert's bureau beladen werd met exemplaren van ertsen, boeken en kaarten. Als dit alles was uitgepakt, volgde het gezellige samenzijn, waarbij ook Jan met zijn gezin tegenwoordig was en Albert's reisverhaal tot zijn recht kwam. De avond was voorbijgegaan, toen het ongemerkt reeds nacht werd, waarop ieder zich ter ruste begaf met het gevoel van geluk in elkaars bijzijn en van genot in het zalige te-huis, 't welk het „*Oost-West*” als eene zoete herinnering achter zich laat.

Albert had het tijdstip zijner terugkomst en den duur zijner reis bepaald en berekend naar een ander tijdstip, waaraan hij een bijzonder gewicht hechtte, namelijk den 75sten verjaardag zijner moeder, dien hij als haren laatsten geboortedag tijdens zijn verlof — waarvan reeds meer dan één jaar was verstreken — wenschte te her-

denken in den kring der zijnen. Adolf zou van *Dijkpost* overkomen, om aan het familiefeestje deel te nemen.

Toen de gedenkwaardige dag was aangebroken, waren de liefste verrassingen voor de jarige bedacht, en had niet slechts hare zitkamer, maar de geheele woning een feestelijk aanzien. Jan vertoefde den ganschen dag met zijn gezin op de villa, en ook de intieme vriendinnen der oude dame waren genoodigd en met het rijtuig afgehaald.

In weerwil van de opgeruimde stemming, welke op het familiefeestje heerschte, kwelde Albert, zoowel als zijne moeder, de weemoedige gedachte, dat deze verjaardag haar laatste zou zijn, dien zij te zamen herdachten. Te midden van de kalme feestvreugde der ouderen, van de opgewekte gesprekken der jongeren en van de vroolijke spelen der kinderen lazen moeder en zoon in elkaars oogen deze gedachte, die de glimlach, welken zij elkaar als de uitdrukking hunner tevredene berusting toelonkten, niet vermocht geheel te verdrijven. Daarbij verrees in de ziel der oude dame, als zij de vroolijke omgeving gadesloeg, die haar de opkomst en den bloei van de haar dierbare menschenlevens aanschouwelijk voorstelde, eene tweede ernstige gedachte: dat zij niet lang meer onder de levenden zou verkeerden.

Het voorgevoel der weduwe Rosemeijer van hare scheiding van het aardsche leven en van de dierbaren, die zij zou achterlaten, werd spoediger bewaarheid dan zij zelve had vermoed. Hoewel haar sterk gestel de kwalen des ouderdoms langen tijd weerstond, werden hare lichaamskrachten allengs zwakker, zoodat zij, zonder zich ziek te gevoelen, al meer en meer behoefte had aan rust. Deze

rust bereidden Rosa en Albert haar met de teederste zorgen. Immer bevond een hunner zich aan haar bed of hield haar gezelschap. Doch hun werk der Liefde was machteloos tegen dat van den Dood. Deze naderde hare sponde en zeide den bedroefden omstanders zijn' onverbid-delijken eisch aan. De stervende sprak hare laatste woor-den van liefde en zegen tot hare kinderen en kleinkinderen en fluisterde Albert een laatst vaarwel aan de afwezige dochter toe. Haar voorgevoel, dat zij deze nimmer op aarde zou wederzien, werd alzoo eveneens verwezenlijkt. De liefde week uit de gebroken oogen, vestigde zich in een' zachten glimlach om de lippen en sloot de stervende de handen ineen tot eene dankbede voor de zegeningen, die God haar in 't leven geschonken had. Zoo lag de doode als het beeld des vredes en der liefde op haar sterfbed uitgestrekt.

De toebereidselen, welke Albert niet lang na het overlijden zijner moeder voor zijne terugreis naar *Indië* had te maken — het einde van zijn' verloftijd naderde — en het regelen zijner zaken gaven hem afleiding in zijne diepe droefheid over het zware verlies, dat hem had getroffen. De gedachte, dat hij tegenwoordig was geweest bij het heengaan zijner brave moeder, aan wier liefde hij veel van zijn levensgeluk had te danken, schonk hem een' grooten troost. Hij verlangde in zijne treurige omstandigheid naar den arbeid, als het krachtige heelmiddel van smart.

Volkomen hersteld van zijne zenuwziekte en versterkt naar lichaam en geest, was hij volgaarne bereid naar zijn tweede vaderland terug te keeren. Het tijdstip, waarop hij de terugreis zou ondernemen, brak aan en daarmede zijn afscheid van verwanten en vrienden. Voor 'tlaatst

bracht hij met vrouw en kind een bezoek aan het graf zijner ouders.

Wij nemen afscheid van Albert en de zijnen, wyl mijn verhaal ten einde is. Tot besluit voeg ik er enkele mede-deelingen aan toe.

Bij Albert's aankomst te *Batavia* logeerde hij ander-maal bij zijn' zwager Albertern, die voor den tweeden keer aldaar woonde na zijne vierde en laatste verplaat-sing, van *Semarang* naar *Batavia*. Albert mocht dus zijne zuster persoonlijk de zegengroet hunner overleden moeder overbrengen. De ingenieur werd spoedig na zijn' terugkeer van verlof herplaatst op *Sumatra*, in zijn' rang van ingenieur der 1ste klasse. Zijne bekwaamheid en zijn ijver zullen ongetwijfeld in de naaste toekomst beloond worden met zijne bevordering tot hoofdingenieur bij het mijnwezen. Tot het einde van zijne loopbaan in *Indië*, waarop hij voor goed hoopt te repatrieeren, zal hij zeker zijne zinspreuk gestand blijven: Waar een wil is daar is een weg. Want de wil is hem bij al zijn streven gebleken, een krachtig middel te zijn tot welslagen.

Majoor Albertern repatrieerde reeds een jaar na zijns zwagers terugkomst in *Indië* en vestigde zich met zijn gezin in een landstadje van *Nederland* als gepension-neerd Indisch hoofdofficier.

Het echtpaar Kroongevel ging het voorspoedig, behoudens de teleurstellingen, die aan ieder menschen-leven verbonden zijn. De grootouders beleefden nog de geboorte van een' tweeden en een' derden tjoetjoe.

Ook onze overige bekenden, Jan Rosemeijer met zijn gezin en Adolf Rosemeijer en Johan Van der Hucht, die beiden tot heden ongehuwd zijn geble-

ven, ondervonden op hun' verderen levensweg 's levens lief en leed.

De oude Neel volgde spoedig hare oude Mevrouw. Zij werd haar hofje nitgedragen, om op het kerkhof van *Postdijk* te worden begraven. Leen is nog in leven en hoopt, haar ouden "*jongheer*" nog eenmaal weder te zien.

Ten slotte maak ik de opmerking, dat deze geschiedenis van Albert Rosemeijer leert, dat eene gelukkige toekomst veelal in eigen handen ligt en te bereiken is door het zekere middel: de

W I L S K R A C H T.

Een volgend deeltje behandelt het onderwerp „**PLICHTSGEVOEL**” en behelst een greep uit het leven van den **Werkman**.

Achtereenvolgens zullen de onderstaande ethische onderwerpen worden behandeld:

III. EERGEVOEL EN EERZUCHT.

IV. ZELFZUCHT.

V. WAARHEIDSLIEFDE.

VI. EERLIJKHEID.

DE SCHRIJVER.

~~Handwritten scribble~~

7